

Handläggare
Andreas Evestedt

Telefon: 08-508 09 596

Till
Norra innerstadens
stadsdelsnämnd

Underlag för budget 2026 med inriktning 2027 och 2028 för Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2026 med inriktning för 2027 och 2028 med tillhörande bilagor.
2. Nämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Jesper Ackinger
stadsdelsdirektörMaria Härenstam
avdelningschef

Innehållsförteckning

1 Strategisk inriktning.....	4
2 Lokala utvecklingsbehov.....	8
2.1 Välbefinnande och hälsa	8
2.2 Uppväxtvillkor och utbildning	9
2.3 Arbete och företagande	9
2.4 Boende och stadsmiljö	9
2.5 Demokrati och trygghet	10
2.6 Miljö och klimat.....	10
3 Planeringsförutsättningar för nämndens verksamhetsområden	11
3.1 Förskoleverksamhet	11
3.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid	15
3.3 Äldreomsorg.....	18
3.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	25
3.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri	28
3.6 Stadsmiljöverksamhet	36
3.7 Ekonomiskt bistånd.....	40
3.8 Arbetsmarknadsåtgärder	41
3.9 Övrigt	43
4 Sammanfattande ekonomisk analys.....	47
4.1 Drift.....	47
4.2 Investeringar.....	54
4.3 Verksamhetsprojekt	55
5 Lokalförsörjningsplan.....	55
5.1 Sammanfattning	55
5.2 Planeringsförutsättningar	59
5.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	60
5.4 Samverkan.....	61
5.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet.....	61
5.5.1 Nuläge 31 januari 2025.....	61
5.5.2 Behov och planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)	63

5.5.3	Behov och planering för lokaler år 2034-2045 (andra planeringsperioden)	63
5.6	Lokalplanering - pedagogisk verksamhet	64
5.6.1	Nuläge 31 januari 2025	64
5.6.2	Planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)	65
5.6.3	Planering av lokaler för år 2034-2045 (andra planeringsperioden)	66
5.7	Övrig information	67
6	Övriga redovisningar	67

Bilagor

Bilaga 1: Stadsdelsnämnd 09

Bilaga 2: Klimatinvesteringar 2026-2028 Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Bilaga 3: Klimatanpassning investeringar 2026-2028 Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Bilaga 4: Lokalförsörjningsplan Norra innerstadens stadsdelsnämnd

1 Strategisk inriktning

Underlaget anger inriktningen för Norra innerstadens stadsdelsnämnd under 2026-2028 och anknyter till kommunfullmäktiges tre inriktningsmål. Underlaget redogör för de strategiska satsningar som behöver prioriteras för att möta aktuella utmaningar och hur planeringen för det arbetet ser ut. I underlaget beskrivs även de lokala utvecklingsbehov förvaltningen ser för att främja hållbarhet, motverka stadens socioekonomiska segregation och bidra till ett Stockholm som håller samman.

Demografisk utveckling

Det beräknas bo cirka 156 700 invånare i Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde i slutet av 2028. Utöver detta finns omkring 300 000 arbetande i området och dagligen passerar det över 200 000 personer genom Stockholms centralstation. Stadens resursfördelningssystem utgår endast från stadsdelsnämndsområdets befolkning och behov. Stora delar av resurserna riktas till förskolebarn samt äldre personer över 80 år. Under perioden 2025–2028 beräknas en minskning av antal förskolebarn med 6,5 procent medan gruppen över 80 år beräknas öka med 25 procent enligt Swecos senaste befolkningsprognos från år 2024. Allt mer resurser läggs även på säkerhetsfrågor och civil beredskap. I dagsläget finns inte någon resursfördelning utifrån det utmanande arbetet kring säkerhetsfrågor som bedrivs inom samtliga stadsdelsnämnder vilket gör att detta arbete bedrivs genom att andra verksamhetsområdens resursfördelning används.

Förskola

De senaste åren har det skett en minskning av antal barn på förskolor inom Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde både i kommunal och enskilt driven regi. Detta har inneburit att en överkapacitet uppstått i förskolelokalerna och förskolor har avvecklats. Genomgång av samtliga förskolelokaler fortsätter för att få ett grepp om skick och underhållsbehov samt kapacitet för att anpassa lokalerna utifrån det framtida behovet av förskolor.

Äldreomsorg

Andelen invånare över 80 år beräknas öka med 25 procent eller med 2 196 personer under planperioden. Dessa är i huvudsak målgruppen för insatser inom äldreomsorgen. För att möta ett ökande behov av omsorg ska två nya vård- och omsorgsboenden byggas som beräknas vara klara tidigast 2030. En av detaljplanerna är dock fortsatt överklagad och sannolikt kommer byggstart därmed senareläggas.

Stora delar av Micasas fastigheter behöver renoveras och denna renovering sammanfaller med att de två nya vård- och omsorgsboenden står färdiga. Det innebär att nytillskottet av platser kommer vara begränsat. Vidare innebär kommande renoveringar av befintliga vård- och omsorgsboenden ökningar av hyreskostnader.

Socialtjänst

Sweco har tagit fram en prognos över det kommande behovet av bostad med särskild service för perioden 2025–2034. Vad gäller bostad med särskild service för vuxna inom Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och Socialtjänstlagen (SoL) förväntas antalet personer med behov av boende öka med 19 procent inom innerstaden. I genomsnitt innebär det en tillväxttakt på 10 personer per år. Inom verksamhetsområdet socialpsykiatri

väntas ett behov av omkring 55 platser per år under prognosperioden respektive för stödboende omkring 70 platser under prognosperioden.

Övergripande utveckling i stadsdelsnämndsområdet

Hyreskostnader för verksamhetslokaler

Stadens resursfördelningssystem tar inte hänsyn till de höga hyresnivåerna i innerstaden där det vid varje omförhandling av hyreskontrakt sker en marknadsanpassning av hyrorna och att ansvar för inre underhåll övergår till stadsdelsnämnden, vilket medför betydande kostnadsökningar.

Förändrade behov inom målgruppen personer över 65 år

Målgruppen personer över 65 år är under förändring där ett ökat antal individer primärt inte har behov av äldreomsorgsinsatser utan av insatser från socialtjänsten, till exempel insatser relaterat till missbruk, psykisk ohälsa eller våld i nära relation. Med ett mer personcentrerat arbetssätt utifrån den nya socialtjänstlagen bör behov och inte ålder avgöra vilken verksamhetsgren man får stöd från.

Norra innerstadens stadsdelsförvaltning möter utmaningen med en snabbt åldrande befolkning redan nu och ser att de äldre personer som ansöker om stöd har en mer komplex situation/behov som tar längre tid att motivera och utreda. Komplexiteten för enskilda individer handlar om att de i ökad utsträckning har psykisk ohälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, missbruk och beroende och andra sociala problem i kombination med svårigheter att klara det dagliga livet på grund av sjukdom och ålderdom som äldreomsorgens insatser är inriktade mot. Framöver ser förvaltningen att mer tid kommer att behöva läggas på personer med mer komplexa behov och att handläggning av serviceinsatser kan förenklas. I framtiden kommer multisjuka personer över 65 år att bo hemma längre och sjukhusvistelser för denna grupp går inte att undvika helt.

Personlig assistans

Försäkringskassan utreder förutsättningarna för att genomföra huvudmannaskapsutredningens ambitioner om att Försäkringskassan får ett samlat huvudmannaskap för beslut och finansiering av personlig assistans. Förslaget innebär stora förändringar där kommunerna fortsätter att utföra personlig assistans om den enskilde begär det. För att personlig assistans ska kunna erbjudas på ett kvalitativt, säkert och effektivt sätt behöver staden se över möjligheten till en centralisering av personlig assistans, som även skulle kunna innefatta avlösar- och ledsagarservice.

Barn och Unga

Utifrån ökningen av problematisk skolfrånvaro ser förvaltningen ett behov av att stärka samverkan med både utbildningsförvaltningen på central nivå och skolor på lokal nivå. Samverkansstrukturer och ansvarsområden behöver tydliggöras samt vilka arbetssätt och insatser som bäst hjälper barnet behöver ses över. Förvaltningen önskar att skolorna tog kontakt i ett tidigare skede, när det finns ett öppet motivationsfönster för tidigt stöd och förebyggande insatser.

Nya socialtjänstlagen

Omställningen till en god och nära vård och omsorg samt den nya socialtjänstlagen ska i det längre perspektivet åstadkomma en mer resurseffektiv välfärd men kan också innebära en period av ökade kostnader som under en tid kommer att kompenseras av statsbidrag. Ökade kostnader på sikt kan också komma ur behovet av anpassade arbetstider med ökad tillgänglighet på kvällar och helger. Omställningarna behöver fortsatt samordnas inom staden för att säkerställa likställighet och effektivitet. Socialtjänstens uppdrag inom ramen för den nya lagen innebär också att nå ut till människor innan problem uppstår eller växer. För att lyckas med omställningen behöver staden arbeta med tydlig information och kommunikation både gentemot allmänhet, samarbetsparter, chefer och medarbetare som målgrupper. Detta arbete behöver stärkas med kommunikationsstöd, och det arbetet behöver ske både samordnat i staden och lokalt anpassat.

Ett av de nya kraven i nya socialtjänstlagen handlar om att socialtjänsten systematiskt och fortlöpande ska följa upp, utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten. Uppföljning med korrekta underlag från sociala system är en nödvändig förutsättning både för att säkerställa god kvalitet och för att få underlag till kunskaps- och verksamhetsutveckling. Med dagens sociala system finns det stora begränsningar och om uppgifterna inte går att ta ut lokalt tillkommer en kostnad. Tillgång till sin egen statistik är viktigt både för en evidensbaserad praktik och för utvecklingen av AI, och där behöver staden i kommande avtal säkerställa att det är möjligt att använda de egna uppgifterna för uppföljning och utveckling av verksamheterna.

Ekonomisk påverkan inom parkdrift

När staden växer och nya parker byggs, ökar också behovet av skötselinsatser. Stadens system för resursfördelning tar inte hänsyn till ökade kostnader för att sköta nya parker. I fördelningsnyckeln finns "parkmark" som fördelningsbegrepp. Detta begrepp tar dock inte hänsyn till vilka typer av anläggningar eller material som finns på ytan. Om det är en hög andel dyra skötselanläggningar på en nytillkommen parkyta, exempelvis lekplatser eller perennrabatter, får det stor påverkan på kostnaden för kommande drift och underhåll av den parkmarken. I samband med ny exploatering är ofta ambitionsnivån hög, vilket ger en större andel parkyta som är dyr att förvalta. Då förvaltningen inte har full rådgighet över utformningen av dessa anläggningar finns inte heller möjlighet att helt styra kostnadsutvecklingen. Därutöver har stadsdelsnämndsområdet ett högt besöksstryck av besökare i parkerna som inte kompenseras fullt ut.

Platssamverkan

Under planperioden fortsätter förvaltningen med platssamverkan på flera utpekade platser. Platssamverkan är ett lagarbete som kräver deltagande från berörda parter. Det är fortsatt ett utvecklingsarbete att få alla parter verksamma runt en plats, att se sin roll i det trygghetsskapande- och brottsförebyggande arbetet samt att medverka i platssamverkansarbetet.

En utmaning är att det inom stadsdelsnämndsområdet återkommande vistas en hög andel utsatta människor i sociala miljöer och riskmiljöer som inte har sin tillhörighet inom stadsdelsområdet. Det gäller dels unga i city och dels vuxna personer som stadigvarande

vistas på Centralstationen och Cityterminalen.

Civil beredskap

Norra innerstadens stadsdelsförvaltning ingår som en av tre stadsdelsförvaltningar i stadens sektorsorganisation för civil beredskap och representerar det geografiska områdesansvaret och den samhällsviktiga verksamhet som bedrivs lokalt. Stadens sektorsarbete syftar till att gemensamt identifiera behov och åtgärder inom sektorernas respektive område. Förvaltningen deltar i sju sektorer och en återkommande utmaning i sektorsarbetet är att definiera vad som bör anses ingå i stadsdelsnämndernas geografiska områdesansvar kopplat till höjd beredskap.

Miljö och klimat

Under kommande period prioriterar förvaltningen att implementera ett arbetssätt där fler miljö- och klimatfrågor samlas under ett paraply. Förvaltningen kallar arbetssättet för Hållbara verksamheter. Arbetssättet bygger på miljöförvaltningens koncept för Hållbar äldreomsorg som förvaltningen i samverkan med miljöförvaltningen anpassar till att kunna tillämpas både på förskoleverksamheter och även på socialtjänstens utförarverksamheter.

Vikten av avtalsuppföljning

För att motverka välfärdsbrott och oseriösa aktörer samt säkerställa att avtalade villkor efterlevs, blir det allt viktigare att jobba aktivt med avtalsuppföljning. Uppföljning får även ett allt större fokus i staden. För att det ska vara möjligt att säkerställa strukturerade rutiner och fördjupa arbetet behöver förvaltningen ges resurser som motsvarar ett utökat uppdrag.

Informationssäkerhet och digitalisering

Världsläget är fortsatt oroligt vilket innebär att säkerhetsfrågor inklusive informationssäkerhet står högt på agendan både globalt och nationellt. För att möta invånarnas förväntningar, och för att vara tillgängliga, men även för att effektivisera förvaltningens verksamheter och processer kommer det att behövas ett fortsatt fokus på digitalisering och digitala verktyg.

Under de kommande åren behöver staden och förvaltningen följa utvecklingen och anpassa sig efter ny lagstiftning och regelverk gällande digitalisering, it-säkerhet och informationssäkerhet. Det finns ett växande behov av att kunna hantera nya teknologier, förväntningar och utmaningar som till exempel AI och molntjänster.

Inom EU har arbetet med att stärka motståndskraften i samhällsviktig verksamhet prioriterats de senaste åren. Syftet är att stärka förmågan att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner inom hela unionen och därför har NIS2 och CER-direktivet tagits fram som ska implementeras i svensk lag under 2025 (cybersäkerhetslagen). Den nya lagstiftningen innebär troligen att en större andel av förvaltningens verksamheter omfattas jämfört med nu gällande NIS1-direktiv. Likaså väntas kraven på samhällsviktiga verksamheters informationssäkerhet öka vilket kan medföra ökade krav på kompetens, ökade personella resurser och ökade kostnader.

2 Lokala utvecklingsbehov

Här beskrivs Norra innerstadens lokala utvecklingsbehov som bidrar till att främja hållbarhet och motverka stadens socioekonomiska segregation.

2.1 Välbefinnande och hälsa

Demografisk utveckling och andel äldre

Stadsdelsnämnden står likt många andra kommuner i Sverige inför en stor utmaning då den demografiska utvecklingen visar på en ökning av andel invånare över 80 år med 25 procent under planperioden fram till år 2028. Invånare inom Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde har också en högre medellivslängd jämfört med invånare i andra delar av staden.

Utifrån befolkningsprognosen ser förvaltningen olika utmaningar och behov, varav det mest självklara är att behovet av stöd för personer över 65 år kommer att öka. Förvaltningen ser även att det kommer att finnas ett ökat antal individer som primärt inte kommer ha behov av traditionella äldreomsorgsinsatser utan andra former av insatser från socialtjänsten, exempelvis med anledning av missbruk, psykisk ohälsa eller våld i nära relation.

Förslagen i samsjuklighetsutredningen förbereds nu av en delegation med sikte på införande av de första förändringarna om tre år. Dessa kommer att innebära betydande förändringar i vården av personer med psykiatriska diagnoser och skadligt bruk och beroende.

Socialtjänstens huvudsakliga ansvar blir uppsökande verksamhet, förebyggande arbete, sociala stödinsatser och stöd till anhöriga. Regionens hälso- och sjukvård tar över all behandling och tvångsvård för skadligt bruk och beroende. För stadsdelsnämnderna innebär detta ett ökat behov av att stärka och utveckla insatser inom sysselsättning och boendestöd för personer med beroende. Kommun och region blir i utredningens förslag skyldiga att driva en samordnad vård- och stödverksamhet vilket ställer krav på samverkan utifrån nya förutsättningar.

Det kommer även att vara fler flersjukade personer över 65 år som bor kvar i sitt ordinarie boende, vilket kommer att leda till mer omfattande hemsjukvård men också att kompetens inom hälso- och sjukvård blir allt mer viktigt inom hemtjänsten. Det behövs en dialog med Regionen om denna kommande utmaning så att samverkan kan leda till en god och nära vård för den enskilde.

Strategisk prioritering

- Förvaltningen ser behov av en utvecklad samverkan med Region Stockholm kring omställningen till en god och nära vård och omsorg utifrån ovan beskrivna faktorer.

2.2 Uppväxtvillkor och utbildning

Förvaltningen har inte identifierat något lokalt utvecklingsområde inom denna rubrik.

2.3 Arbete och företagande

Förvaltningen har inte identifierat något lokalt utvecklingsområde inom denna rubrik.

2.4 Boende och stadsmiljö

Ökat behov av vård- och omsorgsboende

Enligt prognosen från Sweco kommer det år 2040 saknas nästan 1 287 platser på vård- och omsorgsboenden i innerstaden, särskilt på Södermalm, Norra innerstaden och Kungsholmen, på grund av svårigheter att hitta lämpliga byggområden.

En utmaning är valfrihetssystemet för vård- och omsorgsboenden, då många vill bo kvar i sin stadsdel. I stadens övergripande boendeplan görs bedömningen att det inte är realistiskt att innerstaden kommer kunna nå det generella målet om att äldre ska kunna bo kvar i den stadsdel där de bor eller själva önskar att bosätta sig. Det kräver att nya boendeformer och bostadsanpassningar utvecklas.

Inom stadsdelsnämndsområdet pågår samtidigt planering för kommande renoveringar på samtliga vård- och omsorgsboenden inom Micasas fastighetsbestånd under en tioårsperiod. Det krävs god framförhållning och långsiktig planering vid renovering av särskilda boendeformer. Om evakuering av de boende krävs anser stadsdelsförvaltningarna i innerstaden att det ska samplaneras med nybyggnation.

Renoveringen av befintliga fastigheter och nybyggnation medför ekonomiska konsekvenser för stadsdelsnämnden men dessa kostnader kompenseras inte i dagsläget genom stadens resursfördelningssystem. I budgeten för 2025 har Stockholms stad följande budgetuppdrag: ”Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda och ta fram förslag på modell för finansiering för ökade hyreskostnader vid renovering av bostäder för äldre.”.

Ökat behov av LSS-boende

Sweco har tagit fram en prognos över det kommande behovet av bostad med särskild service för perioden 2025–2034. Vad gäller bostad med särskild service för vuxna inom Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och Socialtjänstlagen (SoL) förväntas det ske en ökning på 19 procent av antalet personer med behov av boende inom innerstaden. I genomsnitt innebär det en tillväxttakt på 10 personer per år. Inom verksamhetsområdet socialpsykiatri väntas ett behov av omkring 55 platser per år under prognosperioden respektive för stödboende omkring 70 platser under prognosperioden.

Enligt stadens befolkningsprognos, gällande perioden 2025-2034, förväntas en svag befolkningsutveckling inom planeringsområdet med en minskning med 7 550 personer till år 2034. Befolkningsmängden inom stadsdelsnämndsområdet beräknas vara i nivå med innevarande år. Sammantaget kan detta bidra till en något lägre utvecklingstakt över bostäder med särskild service inom regionen.

Förvaltningen ser ett fortsatt behov av grupp- och servicebostäder inom samtliga kategorier, samt stödboende enligt SoL.

Ökad samverkan kring upplåtelser och evenemang på parkmark

Många arrangörer och näringsidkare vill nyttja parkmark för försäljning, servering och olika typer av evenemang. Hantering av remisser, kontroller och uppföljning tar mycket tid i anspråk. Förvaltningen ser även att den ökande mängden markupplåtelser och evenemang leder till att ytorna slits hårt och kan riskera att privatisera delar av parkerna. Samtidigt finns tydliga fördelar med att aktivera och befolka parker, inte minst ur ett trygghetsskapande perspektiv.

Mot bakgrund av ovan ser förvaltningen ett behov av att tillsammans med trafikkontoret ta fram en inriktning för respektive park med högt besöksstryck kring vilka ytor som är bättre lämpade för evenemang och var det fungerar sämre. Det finns också behov av att se över ansvarsfördelningen mellan trafikkontoret och förvaltningen gällande hanteringen av remisser, kontroller och uppföljning av markupplåtelser.

Strategiska prioriteringar

- Samverka med övriga stadsdelsförvaltningar i innerstaden samt äldreförvaltningen och socialförvaltningen i arbetet med att ta fram underlag till de stadsövergripande planerna för särskilda boenden för äldre och personer med funktionsnedsättning.
- Upprustning av vård- och omsorgsboenden, både av fastighet och för inventarier inklusive evakueringsboende under tiden. Inför detta samverka med övriga stadsdelsförvaltningar i innerstaden, äldreförvaltningen, stadsledningskontoret och Micasa i att ta fram underlag till de stadsövergripande planerna för särskilda boenden för äldre.
- Påbörja samtal med trafikkontoret i syfte att tillsammans ta fram inriktning för välbesökta parker inom stadsdelsnämndsområdet gällande var evenemang bäst lämpar sig.

2.5 Demokrati och trygghet

Förvaltningen har inte identifierat något lokalt utvecklingsområde inom denna rubrik.

2.6 Miljö och klimat

Stärkta ekosystemtjänster

För att stärka ekosystemtjänsterna i parker och grönområden krävs stärkt områdesplanering genom ett stadsövergripande gröonstrukturarbete. Förvaltningen anser att stärkta gröna samband kräver en övergripande gröonstrukturplan som varken dagens parkplaner eller översiktsplan tar hand om. En sådan plan är också viktig för en förbättrad klimatanpassning i staden.

Förvaltningen anser att en övergripande gröonstrukturplan behöver tas fram i samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna, stadsbyggnadskontoret och miljöförvaltningen.

Strategisk prioritering

- Förvaltningen deltar i framtagandet av en övergripande gröonstrukturplan tillsammans

med övriga stadsdelsförvaltningar, stadsbyggnadskontoret och miljöförvaltningen.

3 Planeringsförutsättningar för nämndens verksamhetsområden

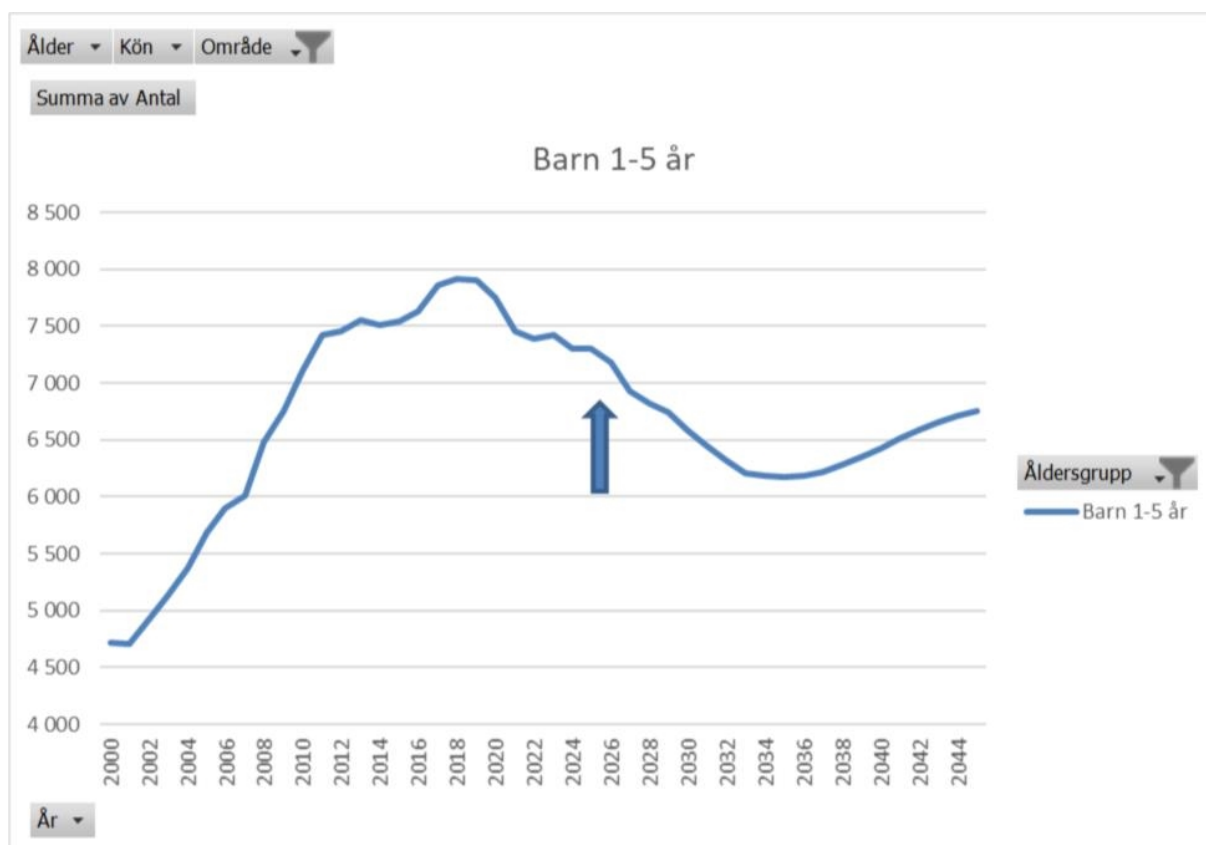
Under rubriken ska nämnden för varje verksamhetsområde analysera utvecklingen under de senaste åren samt göra en bedömning av utvecklingen de kommande tre åren. Nämnden ska beskriva trender, utmaningar, strukturella frågor och effekterna av dessa samt eventuella åtgärder.

3.1 Förskoleverksamhet

Demografi och omvärldsfaktorer

De senaste åren har det skett en minskning av antal barn på förskolor inom Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde, både i kommunal och enskilt driven regi. Detta har inneburit att en överkapacitet uppstått i förskolelokalerna och förskolor har avvecklats. För närvarande görs en genomgång av samtliga förskolelokaler för att få ett grepp om skick och underhållsbehov samt kapacitet för att anpassa lokalerna utifrån det framtida behovet av förskolor.

Befolkningsprognosen för antalet barn i åldern 1-5 år visar på en minskning med 6,5 procent från år 2024 till år 2028 och 13,5 procent till år 2032 då kurvan för antalet barn förväntas börja öka igen.

Hyreskostnader

Stadens resursfördelningssystem tar inte hänsyn till de höga hyresnivåerna i innerstaden där det vid varje omförhandling av hyreskontrakt sker en marknadsanpassning av hyrorna och ansvar för inre underhåll övergår till stadsdelsnämnden, vilket medför betydande kostnadsökningar.

Hyreskostnaderna inom förskolan har ökat bland annat till följd av utbyggnad av förskolelokaler. Nya lokaler som tagits i bruk har högre hyresnivåer vilket ställer krav på effektivt lokalutnyttjande. Det är en utmaning att redan beslutade projekt kraftigt ökar i kostnad och att den summa nämnderna har fått beslutat inte längre överensstämmer med projektets kostnader. Det blir även ökade kostnader för investeringar i inventarier som uppstår vid etablering av nya förskolor. Förvaltningen arbetar med att nå ett effektivt lokalutnyttjande i förhållande till det sjunkande barnantalet i stadsdelsnämndsområdet. Utveckling av möjligheterna till lokalsamordning och att avveckla lokaler som inte behövs är ett led i effektiviseringsarbetet.

Behovet av förskoleplatser påverkas av hur många bostäder som byggs i stadsdelsnämndsområdet samt hur befolkningsprognosen utvecklas. Swecos befolkningsprognos visar en nedgång av antalet barn i förskoleåldern i stadsdelsnämndsområdet fram till 2028. Årets prognos visar dock en större minskning än vad som prognostiserades förra året, då prognosen visade en minskning med 250 barn jämfört med 478 barn i årets siffror. Bostadsantagandet i befolkningsprognosen inkluderar endast de byggprojekt där detaljplanen har vunnit laga kraft. I exploateringskontorets tidplan finns flera byggprojekt planerade än vad som speglas i befolkningsprognosen.

Ålder 1–5 år	2025	2026	2027	2028	Förändring
Total	7 302	7 184	6 926	6 824	- 478

Utifrån barnantalets variationer behöver anpassningar göras för att nå en väldimensionerad och ekonomiskt hållbar organisation på både kort och lång sikt, både vad gäller förskola och öppen förskola.

Förvaltningen prognostiserar påtagliga löneökningar, fortsatt höga livsmedelspriser och höga hyror. Underhållet av verksamhetslokaler inom förskolan är eftersatt och underhållsarbetet kommer att belasta en redan ansträngd budget främst genom hyresökningar. Politiska styrsignaler beträffande barngruppers storlek, chefstäthet, andel tillsvidareanställd och utbildad personal utgör målkonflikter när ekonomin är ansträngd och hyreshöjningar tar en stor del av budgeten.

Inskrivningsgrad

Enligt stadens senaste mätning är 95,3 procent av barn i åldern 2-5 år boende inom Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde inskrivna i förskola, i dessa siffror är barn med tillfälligt personnummer inte inräknade. Ingen förändring i inskrivningsgrad har skett mellan år 2023 och 2024. Per den 31 januari 2025 är 6 833 barn inskrivna på förskola inom stadsdelsnämndsområdet, av dessa är 55,5 procent inskrivna i nämndens förskolor, vilket kan jämföras med 54 procent 2024. Prognos för antalet förskoleplatser och planerade verksamhetsanpassningar beskrivs närmare i lokalförsörjningsplanen under avsnitt 4.6 Pedagogisk verksamhet.

Barnens språkutveckling

Barnens språkutveckling är ett fortsatt prioriterat område. Forskning visar att god språkutveckling är en skyddsfaktor och en förutsättning för fortsatt lärande. Förskolan behöver fortsätta att utveckla former för att följa upp och utvärdera undervisningens effekter på barns lärande, både inom språk och inom andra läroplansområden. Barnens språkutveckling är även prioriterad i förskolans överlämning till förskoleklass.

Förskolenämnden kommer under en treårsperiod att utveckla formerna för förskolans systematiska kvalitetsarbete. Analyserna av undervisningens effekter på barns lärande behöver utvecklas både inom arbetslagen samt rektor och huvudman. Arbetet kommer att kräva en arbetsorganisation avseende kompetens och resurser.

Organisatoriska mellanrum och behov av samarbete/samverkan

Enligt underlaget till stadens förskolerapport för 2024 minskar antalet orosanmälningar från förskolan. För att upptäcka barn som riskerar att fara illa ser förvaltningen behov av att öka kunskapen om tecken på barns ohälsa inom förskolan. Tidigt och förebyggande stöd behöver erbjudas barn och deras vårdnadshavare. Det interna samarbetet mellan förvaltningens socialtjänst och förskoleverksamhet behöver fortsätta stärkas och formaliseras genom främjande och förebyggande arbete samt att tidigt upptäcka barn som riskerar att fara illa. Ett extra fokus behövs på målgruppen barn 0-6 år i samband med omställningen till nya socialtjänstlagen.

Stärkt samarbete med socialtjänsten

För att kunna arbeta tidigt och förebyggande med de yngre barnen och deras familjer behövs både kunskap och redskap. Av vikt är att uppmärksamma barn som, tillfälligt eller varaktigt, har behov av särskilt stöd. Förvaltningen behöver därför stärka det interna samarbetet mellan förvaltningens förskoleverksamhet och socialtjänsten där gemensamma processer och rutiner, anpassade efter ny lagstiftning med fokus på främjande och förebyggande arbete, tas fram. Förskolan fungerar som informationskanal till föräldrar och kan bland annat informera om socialtjänstens tidiga stöd och förebyggande verksamhet samt förmedla kontaktuppgifter och information.

I linje med god och nära vård och omsorg är även samarbetet med vårdaktörer på gruppnivå en prioriterad fråga.

Intressekonflikter i stadens arbete

Nämnden får ingen extra resurstilldelning för huvudmannaskapet mer än för köhandläggningen gällande förskolan. Det saknas ersättning som inkluderar den beredskap som förvaltningen behöver ha för att möta upp behovet av förskoleplatser när exempelvis fristående förskolor väljer att ha lägre barnantal än de har tillstånd för, eller stänger sin verksamhet. Något som blir mer aktuellt utifrån ett minskat behov av förskoleplatser. Förvaltningen ser ett behov av att resurstilldelningen ses över, alternativt ge möjlighet till budgetjusteringar för detta ändamål, speciellt då barnunderlaget minskar.

Konsekvenser av att förskolor i enskild regi stänger

Utifrån det minskade barnantalet märker förvaltningen redan nu av en tendens att förskolor i enskild regi stänger. När flera nedläggningar sker i samma geografiska område under kort tid

blir det svårt för förvaltningen att tillhandahålla förskoleplatser i närområdet till de barn som står utan. Lediga platser kan finnas på förskolor i andra delar av stadsdelsnämndsområdet, men med hänsyn till barnperspektivet är det sällan önskvärt att skriva in barn i förskolor långt från hemmet då familjer flyttar barnen till en närmre förskola när tillfälle ges. Det är inte heller i linje med barnens bästa att behöva byta förskola. Även för de barn som går på en förskola med lediga platser är det negativt när barngruppen är i ständig förändring.

Kompetensförsörjning

Trots svårigheten att rekrytera barnskötare som finns under de närmaste åren, kan det i framtiden riskera att bli en övertalighet inom förskolans verksamheter, om det sjunkande barnantal som framkommer av den långsiktiga befolkningsprognosen blir verklighet. Denna eventuella övertalighet kan leda till ett behov av omställning i kompetens, med fokus på äldre målgrupper, vilket förvaltningen kan behöva ta höjd för.

Behov av kompetensutveckling

Enligt förskolans läroplan har legitimerade förskollärare det pedagogiska ansvaret på förskolan och därmed ett särskilt ansvar i undervisningen som arbetslaget bedriver. Förskolläraren behöver således kunna leda arbetslaget i genomförandet. Då flera stadsdelsförvaltningar har liknande behov ser förvaltningen gärna att staden samordnar och skapar förutsättningar för kompetenshöjning avseende förskollärares ledarskap.

Andra utvecklingsbehov inom förskolan är att höja flerspråkig personals språkkompetens i yrkessvenska. För att öka möjligheten till tidig upptäckt av barn som lever med missförhållanden i hemmet finns ett behov av kompetenshöjning vid tecken på omsorgsbrist, föräldrars missbruk och barn som upplever våld i hemmet.

Arbetsmiljö

Förvaltningen fortsätter att arbeta med och följa upp den framtagna handlingsplanen för en förbättrad arbetsmiljö för förskollärare och barnskötare som bland annat fokuserar på att minska sjukfrånvaron, förbättra förutsättningar för att planera, genomföra, följa upp och utveckla undervisningen samt ett närvarande ledarskap. Förvaltningen ser gärna att underlaget för förbättrad arbetsmiljö (2017) ses över och förnyas.

Nytt professionsprogram

Den 1 september 2025 införs ett nytt nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare. I det nya programmet preciseras bland annat huvudmannens ansvar för kompetensutveckling. Programmet behöver fogas samman med förskoleförvaltningens, stadsdelsförvaltningens och stadens befintliga kompetensförsörjningsplan.

Innovation, digitalisering och effektiva arbetssätt

Under planperioden ska en ny lärplattform för förskolan införas. Denna lärplattform, Infomentor, kommer att användas för lärprocesser, dokumentation och planering samt för information till vårdnadshavare.

Systemstöd för synpunkter och klagomål

Förvaltningen saknar ett enkelt och välfungerande systemstöd för inkommande synpunkter och klagomål och för ärenden såsom kränkande behandling i förskolan och klagomål mot

utbildningen. Ett ändamålsenligt systemstöd skulle underlätta för förvaltningen både i hanteringen av synpunkter och klagomål, men också i uppföljningen och analysarbetet, vilket i sin tur skulle kunna förbättra barnrätts- och jämställdhetsarbetet.

Agenda 2030 och lika rättigheter för alla

Genom att ge alla barn samma möjligheter att exempelvis utveckla sin kompetens kan förskolan fungera utjämnande och bidra till att bryta framtida könsstereotypa studie- och yrkesval. I arbetet med att motverka traditionella könsmönster är det viktigt att fortsätta verka för fler manliga medarbetare. Utifrån ett barnrättsperspektiv är rätten till kompensatoriska åtgärder som tar hänsyn till barns olika förutsättningar central. Ett väl fungerande systematiskt kvalitetsarbete på alla nivåer i styrkedjan skapar goda förutsättningar att utveckla undervisningen och utbildningen för att säkerställa en förskola som främjar alla barns hälsa, lärande och utveckling.

Prioriterade satsningar

- Barn i behov av särskilt stöd identifieras tidigt och åtgärder sätts in. Fokus är stärkt samverkan med socialtjänsten, skolan och vårdaktörer samt kompetensstärkning avseende främjande och förebyggande arbete för förskollärare, barnskötare och ledning, vilket är i linje med omställningen till en god och nära vård och omsorg.
- Fungerande rutiner och arbetssätt för att förebygga, upptäcka och motverka oroande frånvaro hos barn samt barn som riskerar att fara illa.
- Utveckla förskollärarnas ledarskap och förutsättningar för att planera, följa upp, analysera och utveckla utbildningen.
- Stärka barnskötarnas kompetens, med fokus på barnskötarutbildning/validering enligt den kommande definitionen.
- Fokus på språkutvecklande arbetssätt samt utveckla former för uppföljning och metoder för analys av verksamheternas och undervisningens förutsättningar och resultat.

3.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Demografi och omvärldsfaktorer

I takt med att stadsdelsområdet växer med byggandet av Hagastaden och Norra Djurgårdsstaden behöver förvaltningen se övre mötesplatser och behov hos målgruppen.

Stadsdelsnämndsområdets centrala läge med många kulturetablissemang och mötesplatser gör området unikt när det gäller genomströmning av personer som inte är bosatta i området. De öppna verksamheterna tar emot många besökare från andra delar av staden. Barn och unga använder den öppna fritidsverksamheten, parker samt ungdomsmottagningen. Parklekarna i området används även ofta som skol- och förskolegårdar för verksamheter som inte har en egen gård. Förvaltningen ser även att det blir allt viktigare att möta barn och ungdomar på nya platser vilket kommer innebära ökade kostnader under planperioden. Många ungdomar från andra stadsdelsnämndsområden och kommuner i regionen åker till Norra innerstaden på fritiden samt deltar i nämndens verksamheter. Norra innerstadens stadsdelsförvaltning utgör därmed också en viktig aktör för att fånga upp även dessa ungdomar och ge dem en

meningsfull fritid. En utmaning är att slitage och besöksantal ökar men att den ekonomiska fördelningsnyckeln inte tar hänsyn till besöksantal utan endast respektive stadsdelsnämndsområdes invånarantal.

De öppna förskolorna är uppskattade och viktiga mötesplatser för familjer. Verksamhetens lärmiljöer bjuder in till lek och gemenskap och föräldrar erbjuds stöd i sin föräldraroll. Öppna förskolan är dessutom en viktig arena för att nå ut till föräldrar och skapa tillit till förskolans verksamhet och är för många en bra introduktion till att senare börja i förskola. Öppna förskolan har en god samverkan med biblioteket, regionen och socialtjänsten och öppna förskolan fungerar som informationskanal till föräldrar bland annat genom att informera om socialtjänstens tidiga stöd och förebyggande verksamhet. För att säkerställa en god och likvärdig kvalitet inom öppna förskolan behöver verksamheten följas upp och utvärderas. Uppföljningen och utvärderingen av verksamheten kommer att göras utifrån stadens nya Program för öppen förskola som ska implementeras under planperioden.

Familjecentrerat arbete

Förvaltningen har samverkansavtal med regionen utifrån ett familjecentrerat arbete, där samverkan mellan berörda parter (barnmorskemottagning, barnavårdscentral, öppen förskola och föräldrarådgivning) fungerar väl. Förvaltningen överväger att utreda behovet och möjligheten av att utveckla det familjecentrerade arbetet och starta en familjecentral där berörda parter inte bara samverkar, utan även är samlokaliserade centralt i stadsdelsnämndsområdet. Det är dock viktigt att säkerställa att tillgång till föräldrarådgivning blir likställd inom stadsdelsnämndsområdet, oavsett om den öppna förskola som föräldern besöker ingår i en familjecentral eller ej.

Öppen fritidsverksamhet som erbjuder trygga och demokratiska mötesplatser utgör en del i det förebyggande arbetet gentemot psykisk ohälsa. Kunskapen behöver öka angående skärmanvändning och sociala mediers negativa påverkan på den psykiska hälsan. Bevakning av området bör fortsätta och kompetensen stärkas hos personal i de öppna fritidsverksamheterna.

Under planperioden kommer arbetet fortsätta med att vidareutveckla arbetsformer inom nämndens öppna verksamheter för samverkan med föreningslivet i syfte att fler invånare ska känna till och ha möjlighet att engagera och aktivera sig.

Informationscenter för unga och unga vuxna som vistas på Sergels torg

Barn och unga som återkommande vistas på Sergels torg utgör sammantaget en målgrupp som löper högre risk att vara i, och hamna i, en destruktiv livssituation. För att förebygga den risken kommer förvaltningen starta upp ett informationscenter för unga och unga vuxna som vistas på platsen.

Syftet med informationscentret är att målgruppen ska kunna få stöd av förvaltningens ungdomscoacher i att hitta alternativa platser och sammanhang att uppehålla sig på, meningsfulla sysselsättningar samt olika stödinsatser beroende på den ungas behov. För att på bästa sätt kunna möta målgruppens behov genomförs informationsinhämtning via en ungdomsdialog.

Den största utmaningen är att nå de unga och unga vuxna som är i störst behov av stöd och

lotsning då de i stor utsträckning har låg tilltro till vuxna och samhället.

Ytterligare en utmaning är arbetet att upprätta underlag för mottagare, exempelvis andra kommuners motsvarighet för stadens Jobbtorg, för att hänvisa de unga och unga vuxna som inte är hemmahörande i Stockholms stad.

Klarafältare

Som en förstärkning i det trygghetsskapande arbetet kommer förvaltningen anställa Klarafältare vars uppdrag är att arbeta uppsökande med målgruppen unga och unga vuxna i Klaraområdet. Syftet är att öka vuxennärvaron på platsen samt att nå och arbeta med de unga och unga vuxna som befinner sig där för att motivera dem till alternativa platser och sysselsättningar. Klarafältarna kommer att ha ett nära samarbete med ungdomscoacherna som arbetar på informationscentret samt andra samverkanspartners som verkar inom Klaraområdet.

Intressekonflikter i stadens arbete

Parklekarna ska vara mötesplatser med trygga vuxna förebilder. Under planperioden kommer samverkan ske med kulturnämnden i implementeringen av stadens parkleksstrategi för utveckling av verksamheten. I vissa parklekar är merparten av besökarna yngre barn än den av parkleksstrategin prioriterade målgruppen, 6-12 år, vilket behöver tas i beaktande i planering av verksamhetens innehåll.

En annan konsekvens av att parklekarna i högre grad ska prioritera verksamhet för barn i åldern 6-12 år är att äldre syskon, som är hemma med en föräldraledig förälder, kan hamna i kläm när de heller inte kan följa med till öppna förskolans verksamhet. Det är av vikt att denna grupp föräldrar och barn inte glöms bort utan är välkomna i en öppen verksamhet som är anpassad för dem.

Kompetensförsörjning

För öppen förskola behövs en översyn av utbud och efterfrågan kopplat till sjunkande barnantal. Förvaltningen upplever en utmaning i att planera verksamheten utifrån behovet av öppen förskola. Det finns inga tydliga direktiv i staden om vilken omfattning som ska erbjudas avseende antal platser samt öppettider på verksamhet. En tydligare vägledning för planeringen ger bättre förutsättningar att nå målet om att erbjuda en tillgänglig och likvärdig verksamhet inom staden. Här ser förvaltningen att det idag blir en intressekonflikt utifrån önskemål, behov och kostnader.

Behov av kontinuerlig utbildning

Arbete på ungdomsgård är ett genomgångsyre med många kvällsarbetande timanställda. Det behövs kontinuerlig demokratifrämjande utbildning/kompetensutveckling för att kunna axla rollen som förebild och att arbeta utifrån stadens värderingar, vision och program. Rekrytering av lämplig personal till dessa tjänster är av största vikt.

Agenda 2030 och lika rättigheter för alla

Inom målgruppen för fält- och fritidsverksamheten märks en ökad fördomsfullhet och ideologisk polarisering, vilket bland annat resultat från ungdomsbarometern visar som är Sveriges största årligen återkommande ungdomsstudie. Den ökade fördomsfullheten och

ideologiska polariseringen visar sig bland annat genom en ökad misstro för demokratiska värden, framförallt hos unga män. Det kan yttra sig i högerextrema åsikter, fundamentalistiska religiösa tankar men även misstro att demokratin gör för lite för att lösa problem, till exempel inom miljö- och klimatfrågor. Arbetsmetoder som värnar demokratiska värderingar behöver stärkas, både riktat mot besökare och medarbetare. Arbete med medborgarbudget i dessa verksamheter kan vara ett sätt att främja- och utbilda i demokrati.

Utdelning av föreningsstöd ska om möjligt breddas mot föreningar som arbetar med grupper i samhället som inte vanligtvis söker föreningsstöd.

Mötesplatser

Tillsammans med Kungsholmens stadsdelsförvaltning drivs en öppen mötesplats för ungdomar inom hbtqi+ och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Mötesplatsen för ungdomar in hbtqi+ används mest av flickor och icke-binära. Ett utvecklingsområde är att nå och locka pojkar inom målgruppen till mötesplatsen. Ungdomsgårdarna däremot besöks mest av pojkar med flera riskfaktorer. Könsfördelningen behöver inte nödvändigtvis vara negativ då flickor generellt i högre grad deltar i organiserade verksamheter såsom idrottsaktiviteter och kulturskolan.

Förebyggande av missbruk

Arbetet med att förebygga alkohol- och drogmissbruk, bidrar till målet "3.5. förebygg och behandla drogmissbruk" inom Agenda 2030. En naturlig del i arbetet är att implementera stadens nya ANDTS-program. Det drogförebyggande arbetet behöver synliggöras och lyftas tydligare i de delar i stadens budget som kopplar till trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Prioriterade satsningar

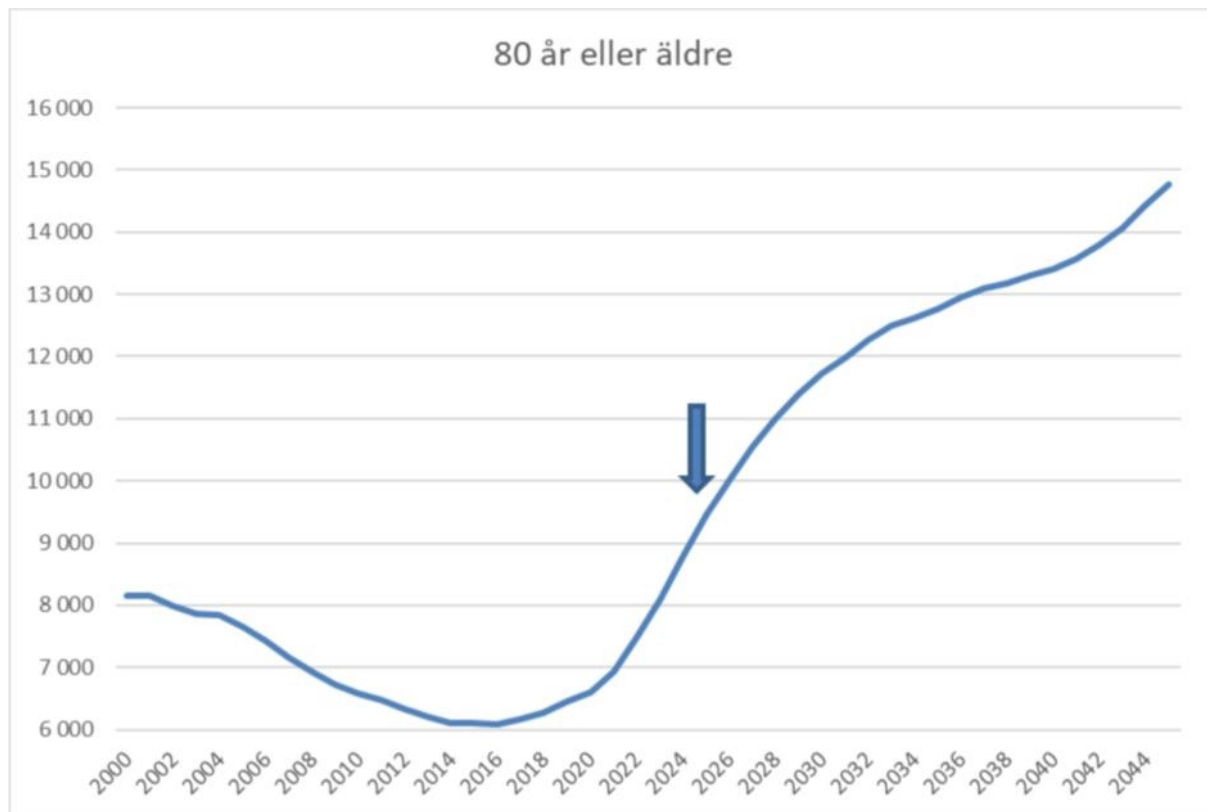
- Med avstamp i stadens strategi för fritids- och ungdomsgårdar, arbeta med demokratifrämjande utbildningssatsningar för personal i den öppna fritidsverksamheten. Framtagande av evidensbaserade och effektiva arbetssätt kan med fördel göras i samverkan mellan andra stadsdelsdelsförvaltningar och staden centralt.
- Utifrån parkleksstrategin arbeta för tillgängliga och attraktiva parklekar med pedagogisk verksamhet av hög kvalitet.
- Starta ett informationscenter för unga på Sergels torg.
- Klarafältare på Sergels torg och i stadsdelen Klara.

3.3 Äldreomsorg

Demografi och omvärldsfaktorer

Antalet invånare över 65 år inom Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde kommer att fortsätta öka. Behovet av äldreomsorg är störst för personer över 80 år och det är också inom den åldersgruppen där den största ökningen finns i stadsdelsnämndsområdet. Andelen invånare över 80 år beräknas öka med 25 procent eller med 2 196 personer under planperioden till år 2028. Ökningen till år 2045 motsvarar 68 procent eller 5 964 personer.

Invånare inom stadsdelsnämndsområdet har också en högre medellivslängd än staden i övrigt. Andelen kvinnor är högre i de äldre åldersgrupperna men männen blir också allt äldre. Bland de personer som är över 80 år är tre femtedelar kvinnor och bland de som är över 90 år är 75 procent kvinnor.

Befolkningsutvecklingen för antalet äldre är tämligen säker samtidigt som prognoserna för omsorgsbehov och konsumtion ser ut att landa på en högre nivå än vad som tidigare prognostiserats. Staden behöver ta höjd för den högre nivån i sin planering för boenden, lokaler och kompetensförsörjning.

Förändrade behov inom målgruppen

Äldre personer är en förändrad målgrupp där ett ökat antal individer primärt inte har behov av äldreomsorgsinsatser utan av andra insatser från socialtjänsten, till exempel med anledning av skadligt bruk, missbruk och beroende, psykisk ohälsa eller våld i nära relation. Med ett mer personcentrerat arbetssätt utifrån den nya socialtjänstlagen bör behov och inte ålder avgöra vilken verksamhetsgren man får stöd från. Äldreomsorgen är inriktad på att ge stöd till äldre personer som har svårigheter att klara det dagliga livet på grund av sjukdom och ålderdom. Det finns en risk att stadens resursfördelning, där äldreomsorgen tilldelas resurser för personer över 65 år, innebär att äldre personers behov av övrig socialtjänst inte synliggörs.

En riktålder för pension har införts och från år 2026 är det riktåldern för pension som ska styra de pensionsrelaterade åldersgränserna. Stadens gränsdragning för äldreomsorgens ansvar för individer som är i behov av socialtjänst bör följa riktåldern, vilken kommer att vara 67 år

från och med år 2030.

Prognos över antalet äldreomsorgsplatser

Äldreomsorgsprognosen visar på en större ökning av antalet äldreomsorgstagare jämfört med tidigare års prognoser. Detta beror på att befolkningsprognosen visar en högre befolkningstillväxt i Stockholms stad än tidigare och att konsumtionen av äldreomsorg antas minska i en långsammare takt än vad som tidigare antagits. Både antalet platser inom vård- och omsorgsboende och antalet omsorgstagare av hemtjänst är högre än i tidigare rapporter. En annan, ofta förbisedd fråga, är att ökningen av hemtjänstinsatser också innebär ett ökat behov av ändamålsenliga lokaler för hemtjänstverksamheterna.

Vård- och omsorgsboenden finns med olika inriktning; demens, somatik eller profil. Fram till 2050 förväntas behovet av platser på demensboenden ha fördubblats. Prognosen innehåller två delar, nuläges- och huvudalternativet. Det finns ingen skillnad i prognos för antalet demensplatser men behovet av antalet somatikplatser beräknas minska med 2 procent mellan 2024 och 2028 enligt huvudalternativet, och öka 8 procent enligt nulägesalternativet – en skillnad som motsvarar 196 platser för staden som helhet.

För att möta ett ökande behov av omsorg ska två nya vård- och omsorgsboenden byggas som beräknas vara klara tidigast 2030. En av detaljplanerna är dock fortsatt överklagad och byggstart kommer därmed sannolikt senareläggas. Stora delar av Micasas fastigheter behöver renoveras och denna renovering är i planeringsstadiet men sammanfaller med att dessa vård- och omsorgsboenden står färdiga. Det innebär att nytillskottet av platser kommer vara begränsat i stadsdelsnämndsområdet fram tills år 2033. Det är viktigt att planeringen av dessa underhållsåtgärder sker i nära dialog med verksamheten. Vidare innebär renoveringar av befintliga vård- och omsorgsboenden öknings på hyror. En effekt av ökade kostnader för lokaler är att den ersättning som fördelas för respektive boendeplats i större utsträckning går till kostnadstäckning för hyra. Utrymmet för personal minskar vilket kan påverka kvaliteten i omsorgen. Staden bör utreda möjligheten till ersättning för hög hyra för att skapa likvärdiga förutsättningar för god vård oavsett lokalkostnad.

Förvaltningen ser ett stort behov av samverkan kring hur behovet av evakuering av boende inom äldreomsorgen ska hanteras. Utmaningen berör samtliga stadsdelsnämnder och behöver hanteras gemensamt för staden så att inte varje stadsdelsnämnd måste hitta sina egna lösningar. Genom en gemensam hantering av frågan skulle samma evakueringslösning kunna användas för flera stadsdelsnämnder och därmed ge ekonomiska och tidsmässiga vinster för staden som helhet.

Förebyggande och hälsofrämjande arbete

En förutsättning för att klara de demografiska utmaningarna är en förbättrad folkhälsa, redan innan 65 års ålder, så att behovet av vård och omsorg minskar eller skjuts upp. Detta är också i linje med handlingsplanen för äldrevänlig stad, ett arbete som behöver utvecklas och stärkas övergripande i staden. Den nya socialtjänstlagen innebär också ett mer förebyggande och hälsofrämjande arbete.

För att minska ofrivillig ensamhet och psykisk ohälsa bland de som redan har fyllt 65 år arbetar äldreomsorgen hälsofrämjande. De öppna verksamheterna behöver utvecklas för att nå

de som idag inte går på eller attraheras av de fasta aktiviteterna på träffpunkterna.

Det förebyggande perspektivet behöver komma in redan när en person får sina första insatser, exempelvis trygghetslarm eller hemtjänst, för att personen ska kunna bibehålla sina förmågor och självständighet så långt som möjligt.

Ökning av personer med komplexa behov

Norra innerstadens stadsdelsnämndsförvaltning möter utmaningen med en snabbt åldrande befolkning redan nu och ser att de äldre personer som ansöker om stöd har en mer komplex situation/behov som tar längre tid att motivera och utreda. Komplexiteten för den enskilde handlar om att personer över 65 år i ökad utsträckning har psykisk ohälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, skadligt bruk, missbruk och beroende och andra sociala problem i kombination med svårigheter att klara det dagliga livet på grund av sjukdom och ålderdom som äldreomsorgens insatser är inriktade mot. Framöver ser förvaltningen att mer tid kommer att behöva läggas på personer med mer komplexa behov och att handläggning av serviceinsatser kan förenklas. I framtiden kommer multisjuka äldre att bo hemma längre och sjukhusvistelser för denna grupp går inte att undvika helt. Att fler multisjuka äldre bor längre hemma kommer öka kravet på samverkan mellan regionen och kommunen för att ge god och nära vård och omsorg. God och nära vård och en sammanhållen vårdkedja skulle underlättas av att hemsjukvården övergick till kommunerna.

Tryggt mottagande

Med en ökande äldre befolkning kommer insatsen tryggt mottagande med dagens utformning att bli ännu mer resurskrävande. För att kunna ge samma kvalitet i insatsen på längre sikt bör insatsen hemtjänst utvecklas så att ett tryggt mottagande kan ges inom den ordinarie hemtjänsten och erbjudas dygnet runt veckans alla dagar.

Organisatoriska mellanrum och behov av samarbete/samverkan

Socialtjänst för personer över 65 år

Omställningen till en god och nära vård och den nya socialtjänstlagen innebär även ett perspektivskifte där den enskilda personen ska ses som en aktiv medskapare och insatser ges i tidigt skede och samordnas utifrån personens fokus. Utifrån detta bör personens behov och inte ålder vara avgörande för hur och av vilken del av socialtjänstens verksamhetsgrenar den äldre personen får stöd.

Stadens utbud av insatser behöver anpassas efter en åldrande befolkning med förändrade behov. Det saknas anpassade boendeformer för äldre personer med psykisk ohälsa och/eller missbruksproblematik när målgruppen inte uppfyller kraven för en plats på vård- och omsorgsboende. Det saknas även tillräckligt med boendeplatser för äldre personer i hemlöshet. Personer som tidigare fått sysselsättning från socialpsykiatri riskerar att stå utan lämplig sysselsättning eftersom dagverksamheterna är anpassade för en annan målgrupp. Läs mer under Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri.

Palliativ vård och omsorg – samverkan med regionen

Förvaltningen ser ett ökat antal fall där regionen i lägre grad vill ta hand om palliativa patienter, både inom slutenvård och ASIH. Exempelvis skrivs äldre personer som bara har

några dagar kvar i livet ut av slutenvården till vård- och omsorgsboenden. Även regionens palliativa enheter skriver ut patienter för att deras inskrivningstid blir för lång. I båda fallen blir det en kort tid med palliativ vård och omsorg på vård- och omsorgsboende. Förvaltningen ser att gränsdragningen mellan regionen och kommunen behöver förtydligas och att det nu sker en förskjutning av ansvars- och kostnadsansvar till kommunen. Framförallt bidrar detta inte till ett värdigt avslut för den enskilda personen eller för anhöriga.

Avancerad geriatrisk vård – gränsdragning mellan kommun och region

Vård- och omsorgsboendena får idag ta emot allt fler äldre i behov av avancerad medicinsk och teknisk vård, vilket inte är i enlighet med den överenskommelse som finns mellan kommunerna och Region Stockholm. Även patienter med omfattande omvårdnadsbehov exempelvis ALS riskerar att få en osäker vård- och omsorgssituation när det blir glapp mellan vård- och omsorgsboende, hospice, ASIH och slutenvård på sjukhus.

Fler multisjuka bor i ordinärt boende vilket påverkar primärvårdsbehovet

Antalet multisjuka äldre personer som bor kvar i sitt ordinarie boende kommer att öka och det finns en risk att platserna på vård- och omsorgsboende inte täcker behovet i framtiden. Detta kommer i så fall att påverka inte bara kommunens insatser utan även regionens. Det kan exempelvis leda till mer hemsjukvård, fler besök i primärvården och mer avancerad vård i hemmet. Det behövs en dialog med regionen om denna kommande utmaning så att samverkan kan leda till en god och nära vård för den enskilde.

Samverkan inom staden vid ombyggnad och evakuering av vård- och omsorgsboenden

Det krävs en god framförhållning och långsiktig planering i samband med renoveringar av särskilda boenden, framför allt om det krävs evakuering av de äldre personerna som bor där. För att ha tillgång till evakueringslägenheter ska renoveringar samplaneras med nybyggnation. Staden behöver ta ett gemensamt ansvar för detta, både för evakueringsplatser och för kostnaderna som riskerar att vida överstiga tilldelad budget.

Intressekonflikter i stadens arbete

Rätten till heltid kommer att påverka ekonomin för utförarverksamheterna när uppräkningskostnaderna inte motsvarar kostnadsökningarna.

Det förebyggande arbetet är grundläggande för att kunna skjuta upp och minska behov av äldreomsorg. Ersättningen för insatser i ordinärt boende, förebyggande och hälsofrämjande arbetet signalerar en åtstramning av verksamhet då inflation och löneökningar överskrider ersättningsnivåerna.

Det behövs ett ökat antal platser på vård- och omsorgsboenden, samtidigt finns det ett behov av att renovera befintliga vård- och omsorgsboenden. Vid renoveringen kommer platser på nya vård- och omsorgsboenden behövas för evakuering under renoveringen och det finns en risk att antalet tillgängliga platser är konstant, istället för att öka. Det finns även en risk att höjningen av hyror för förvaltningen efter renoveringen inte kommer kunna tas ut i motsvarande hyreshöjningar av hyresgästerna. Det innebär att stadsdelsförvaltningen kommer få en ökad nettohyreskostnad när renoveringarna står klara.

Kompetensförsörjning

Framöver kommer problemen med att rekrytera såväl medarbetare som chefer att öka inom

alla verksamhetsområden. Hemsjukvården ser ut att även de närmaste åren vara regionens ansvar. Det innebär att arbetsuppgifterna för undersköterskor inom hemtjänsten kommer att vara omsorg och service men inga vårduppgifter, vilket kan försvåra rekryteringen. Förvaltningen ser att övertagande av verksamheter till egen regi innebär många utmaningar. Det handlar både om förändringsarbete lokalt för de medarbetare och chefer som är nya i stadens organisation och om chefsstöd från exempelvis HR och ekonomi. Inom förskolan kommer behovet av personal att minska på längre sikt och en strategisk satsning från stadens sida skulle kunna vara att erbjuda omskolning för barnskötare till undersköterska.

Kunskapsbrister trots utbildning

Förvaltningen ser idag att sökanden trots formella meriter inte har den grundläggande kompetens som krävs för att klara ett uppdrag som sjuksköterska eller undersköterska inom äldreomsorgen. Det är därför svårt att använda de utbildningar som erbjuds av äldreförvaltningen, exempelvis genom äldreomsorgslyftet eftersom de fokuserar på personer som inte har de formella meriterna.

Förvaltningen arbetar med att inventera kompetensnivån hos medarbetare anställda som undersköterskor för att kartlägga behov av kompletteringar och att motivera och stötta fler att ansöka om yrkesskyddad titel. Kunskaper i svenska är fortsatt ett utvecklingsområde och ett hinder för annan kompetensutveckling. Förvaltningen har erfarenhet av att medarbetare nekats delta i kompletteringsutbildningar som anordnas med motivering att deras språknivå i svenska är för låg. De senaste åren har flera olika arbetssätt för att stärka svenska språket på arbetsplatserna prövats, men förvaltningen ser behov av ett samlat grepp över staden angående hur språkstödande insatser kan integreras i arbetet och i kombination med annan utbildning.

Ett intressant arbete pågår nu i samarbete med Kungsholmens stadsdelsnämnd där man upphandlat utbildning på folkhögskola för komplettering till yrkesskyddad titel som undersköterska samordnad med utbildning i yrkessvenska. Beroende på hur många som kommer att få yrkesskyddad titel och hur många som istället kommer att erbjudas tjänster som vårdbiträde eller annan tjänst, kan detta påverka rekryteringsbehovet av undersköterskor de kommande åren.

Innovation och digitalisering

Äldrenämndens digitaliseringsplan innehåller viktiga satsningar men takten behöver öka. För en ökad likställighet i staden bör en lägsta standard fastställas för välfärdsteknik på vård- och omsorgsboenden, dagverksamhet och hemtjänst i egen regi. I större utsträckning än tidigare behöver staden centralt ta ansvar för att införa och förvalta denna teknik. Äldreomsorgen kommer att bli en än större verksamhet inom staden samtidigt som digitalisering är en del av lösningen vilket innebär att kostnaderna (spenden) för tekniska och digitala lösningar inom verksamhetsområdet kommer att öka. Kategoristyrning kan vara en lösning för att öka samordningen i staden kring dessa frågor, bidra till effektivisering och minska kostnaderna.

System och digitaliseringar som underlättar för medarbetare och chefer är viktiga för att effektivisera och utveckla äldreomsorgen. Arbetet med ständiga förbättringar i staden behöver också digitaliseras och ett ärendehanteringssystem för avvikelser i verksamhet som bedrivs enligt socialtjänstlagen, motsvarande det som finns för avvikelser enligt hälso- och

sjukvårdslagen (HSL), är nödvändigt för att kunna säkra kvaliteten och utveckla verksamheten. Med en allt mer omfattande äldreomsorgsverksamhet i staden blir behovet av gemensamma system också större.

Anpassa systemstöd för nya socialtjänstlagen

Stadens Sociala system behöver anpassas så att det följer målgruppens behov och inte ålder både utifrån den nya socialtjänstlagen och utifrån att allt fler över 65 år har behov av stöd från socialtjänsten utan att ha behov av stöd från äldreomsorgen, exempelvis på grund av skadligt bruk, missbruk och beroende, psykiatriska diagnoser, våld i nära relation eller och hemlöshet.

Eftersom Sociala system inte är anpassat efter att personer kan ha behov av stöd från olika verksamhetsgrenar som verkar under socialtjänstlagen så blir uppgifterna från sociala system inte heller korrekta och det är svårt att följa utvecklingen på gruppnivå.

Ett av de nya kraven i nya socialtjänstlagen handlar om att socialtjänsten systematiskt och fortlöpande ska följa upp, utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten. Uppföljning med korrekta underlag från sociala system är en nödvändig förutsättning både för att säkerställa god kvalitet och för att få underlag till kunskaps- och verksamhetsutveckling.

Med dagens Sociala system finns det stora begränsningar och om uppgifterna inte går att ta ut lokalt tillkommer en kostnad. Att ha tillgång till sin egen statistik är viktigt för både en evidensbaserad praktik och för utvecklingen av AI, och där behöver staden i kommande avtal säkerställa att det är möjligt att använda de egna uppgifterna för uppföljning och utveckling av verksamheterna

Med den nya socialtjänstlagen aktualiseras frågan om system för social dokumentation för verksamheter som utför insatser utan individuell behovsprövning.

Prioriterade satsningar

- Utveckla det interna samarbetet kring personer över 65 år mellan socialtjänst och äldreomsorg.
- Stärka samverkan med regionen för att lyckas med omställningen till en vård som är nära, personcentrerad och långsiktigt hållbar.
- Arbeta enligt förvaltningens treårsplan för att förbättra livskvaliteten för personer som lever med kognitiv sjukdom/demens.
- Utveckla det uppsökande och hälsofrämjande arbetet riktat till äldre i syfte att bryta social isolering samt förebygga ohälsa.
- Utveckla arbetet med framtidens äldreomsorg genom att testa och implementera innovativa arbetssätt samt digitala lösningar.
- Arbeta för att fler av medarbetarna får skyddad yrkestitel som undersköterska.
- Öka medarbetares medicinska kompetens inom äldreomsorgen.
- Utveckla det språkstärkande arbetssättet inom äldreomsorgen.
- Arbetet med heltid som norm och att minska andelen timanställda.
- Den planerade utbyggnaden av boenden möter inte behovet utifrån befolkningsprognosen. Samverka med övriga nämnder för att bevaka frågan.
- Evakuering av boende, det behövs gemensamt ansvar och agerande i staden.

- Samverkan med äldreförvaltningen och Regionen behövs kring förskjutning av ansvaret för avancerad geriatrisk vård, palliativ vård samt hemsjukvård i kommunal regi.
- För att klara framtidens utmaningar behöver stadens övriga verksamhetsområden bidra till en stärkt folkhälsa bland vuxna så att behovet av stöd från kommunen när de blir äldre kan skjutas upp eller minska.
- För att kunna förutspå och analysera behov av insatser för äldre behöver förvaltningen satsa på att utveckla analysen kring målgruppen äldre. Samverkan föreslås med äldreförvaltningen.

3.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Demografi och omvärldsfaktorer

Den nya socialtjänstlagen och omställningen till en god och nära vård och omsorg kommer att påverka förvaltningens arbetssätt, kompetensförsörjning och organisering. Att barn, vuxna och äldre med funktionsnedsättning finns i alla socialtjänstens verksamheter behöver vara tydligt i omställningsarbetet för att nå en mer förebyggande, jämställd och lättillgänglig socialtjänst för alla.

För barn som är aktuella för LSS-insatser ser förvaltningen en ökning av problematisk skolfrånvaro, vilket skulle kunna leda till större och mer komplex problematik på sikt. När ungdomar har haft en lång skolfrånvaro kan det i vuxen ålder leda till exempelvis ökat utanförskap, svårigheter att ta sig in i sysselsättning med mera. För att inte barnen och deras vårdnadshavare ska hamna i kläm mellan skolans och socialtjänstens verksamheter och regelverk behövs ytterligare analys av vad frånvaron beror på. Utifrån analyserna behöver utbildningsförvaltningen och socialtjänsten se över eventuella utvecklingsbehov och ytterligare samverkan för att möjliggöra skolnärvaro och en god livskvalitet för de berörda barnen.

Personlig assistans

Försäkringskassan utreder förutsättningarna för att genomföra huvudmannaskapsutredningens ambitioner om att Försäkringskassan får ett samlat huvudmannaskap för beslut och finansiering av personlig assistans. Förslaget innebär stora förändringar där kommunerna fortsätter att utföra personlig assistans om den enskilde begär det. För att personlig assistans ska kunna erbjudas på ett kvalitativt, säkert och effektivt sätt behöver staden se över möjligheten till en centralisering av personlig assistans, som även skulle kunna innefatta avlösar- och ledsagarservice. Från och med januari 2025 har det schabloniserade föräldraavdraget i assistansersättningen halverats vilket innebär att föräldraansvaret för barnets stödbehov beräknas vara halverat jämfört med tidigare. Det tros leda till fler barn med personlig assistans och även fler timmar i dessa ärenden.

Personer födda med olika typer av funktionsnedsättning blir äldre än tidigare vilket ställer nya krav på rätt kompetens och insatser, läs mer under rubrik *Tillgång till ett varierat utbud av boenden*. Den befolkningsprognos Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde står inför innebär att samverkan med regionen behöver intensifieras även kring de målgrupper som omfattas av LSS då behovet av sjukhusvård ofta ökar med stigande ålder. Här behöver

ansvarsfördelningen mellan regionen och staden ses över för de fall då regionen inte kan tillgodose de behov av stöd en person med funktionsnedsättning kan ha under sjukhusvistelsen.

Arbetet med att bekämpa välfärdsbrott inom verksamheter inom LSS väcker behov av tvärprofessionell samverkan mellan stadsdelsförvaltningar, fackförvaltningar, Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och Försäkringskassan.

Hälsofrämjande arbete och sysselsättning

Det finns ett fortsatt behov av att stärka arbetet med hälsofrämjande insatser för unga och vuxna med funktionsnedsättning. Att öka användningen av friskvårdskortet är en sådan satsning. Förvaltningen ser en utmaning att inom detta arbete också kunna satsa på de hälsofrämjande aspekter som handlar om kost, mat och måltider. De ekonomiska villkor som många med funktionsnedsättning lever under, med höga hyror och ökade priser på mat begränsar den enskildes möjlighet att köpa och laga hälsofrämjande måltider. Här ser förvaltningen behov av nya sätt att arbeta, exempelvis att vissa gemensamma måltider kan ingå i det verksamheten erbjuder.

Målgruppernas behov av insatser som stärker rätten till sysselsättning, arbete och försörjning ser olika ut. Här behöver staden i samverkan med fackförvaltningar, stadsdelsförvaltningar och andra aktörer hitta fler och nya sätt att arbeta med ändamålsenligt stöd till dem som med tillräckligt stöd kan komma in på arbetsmarknaden. Det handlar bland annat om att stötta elever i övergången mellan anpassad gymnasieskola och arbetsmarknad. Eleverna i denna målgrupp behöver få kännedom om stadsdelsförvaltningens insatser och för barn som inte är aktuella inom socialtjänsten är skolan en lämplig arena för socialtjänsten att möta målgruppen och informera om det utbud som finns. En komplettering av samverkansöverenskommelsen mellan skola och socialtjänst genom att explicit inkludera barn med funktionsnedsättning kan vara ett sätt att komma framåt i detta arbete.

Tillgång till ett varierat utbud av boenden

Stadsdelsförvaltningen ser en fortsatt ökande utmaning i att verkställa placeringar både för barn och vuxna inom stadens valfrihetssystem. Det medför svårigheter att placera geografiskt nära hemort och risk för att kompensering insatser behöver sättas in i avvaktan på boende och att behoven inte tillgodoses under dessa, ibland längre, perioder. Det leder också till ökad arbetsbelastning hos handläggare.

Kostnader för individuella avtal är också en möjlig framtida ekonomisk utmaning. Då nuvarande utbud av upphandlade boenden och boenden i egen regi inte tillgodoser behoven kommer det fortsatt finnas behov av att upprätta individuella avtal. Om inte prisökningar för dessa avtal och ersättningarna i stadens utjämningsystem går i takt ser förvaltningen en risk att kostnaderna kommer att öka än mer då byggnation av bostäder inte sker i takt med behoven.

En fortsatt viktig fråga är därför att det finns ett varierat utbud av bostäder för alla åldersgrupper. Förvaltningen vill särskilt lyfta bristen och behovet av utveckling av bostad med särskild service för barn och ungdomar (LSS). De barn och ungdomar som förvaltningen behöver placera har komplex problematik och det är särskilt viktigt för denna målgrupp att

fortsatt bo i närheten av sina föräldrar, det vill säga i Stockholm stad eller angränsande kommun. Förvaltningen ser ett fortsatt behov av lägenheter inom samtliga kategorier. Störst behov finns för gruppboende med normal tillgänglighetsanpassning. Förvaltningen ser också ett fortsatt stort behov av LSS-boenden med psykiatrikompetens och av friliggande gruppboendestäder med integrerad daglig verksamhet för personer med utåtagerande beteende i kombination med andra funktionsnedsättningar. Förvaltningen ser också att fler personer i stadsdelsnämndsområdets grupp- respektive serviceboendestäder än tidigare har ett skadligt bruk och beroende samt psykiska sjukdomar där det stöd som går att få inom boendeformen är otillräckligt. Boendeformer som på grund av innerstadens täta bebyggelse är en utmaning att tillgodose och planerad produktion möter inte behoven.

Personer födda med olika typer av funktionsnedsättning får mer adekvat vård idag än tidigare och förväntas ha en ökad livslängd. Då personer som bor i bostad med särskild service vanligtvis bor kvar hela livet kommer det att på dessa boenden finnas ett ökande stödbehov utifrån just de omständigheter som åldrande orsakar. Behovet av boenden med geriatrisk kompetens för personer med funktionsnedsättning och ett utbud av tillgänglighetsanpassade boenden för att kunna möta behov av hjälpmedel som exempelvis lift, rullatorer och rullstolar kommer därför att öka. Förvaltningen vill också lyfta att kvarboendep principen redan idag innebär att det i samma bostad med särskild service finns hyresgäster från ung vuxen till äldre senior. Med den befolkningsutveckling som väntas för Stockholms stad kan staden framöver behöva bevaka om och hur de blandade åldrarna i framtiden kan påverka möjligheterna för hyresgästerna att få sina behov tillgodosedda.

Staden behöver därför prioritera byggnation av de boendeformer som är svårast att verkställa idag. Planering av boenden behöver ske i samverkan med stadsdelsförvaltningarna och andra lokala perspektiv som idag kommer för sent in i processen. Förvaltningen vill också lyfta att hyran för bostäder med särskild service kan vara en utmaning för målgruppen och riskerar att förstärkas i framtida nybyggnation.

Förvaltningen vill även lyfta att flera fastigheter kommer att behöva evakueras för större renoveringar och underhåll under eller i anslutning till planperioden. Under planperioden kommer ett arbete behöva ske kring att hitta hållbara evakueringslösningar.

Intressekonflikter i stadens arbete

Hyran i bostad med särskild service är ofta hög och riskerar att bli än högre i de bostäder som behöver byggas framöver. Detta är en utmaning för målgruppen.

Kompetensförsörjning

Se text under samma rubrik under *Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri*.

Agenda 2030 och lika rättigheter för alla

Se text under samma rubrik under *Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri*.

Prioriterade satsningar

- Arbete inom ramen för omställning till en god och nära vård och omsorg och ny socialtjänstlag genom bland annat kompetensutveckling och ökad samverkan gällande personer med samtidigt autism, psykisk sjukdom och skadligt bruk och beroende

- Fortsatt stärka det hälsofrämjande arbetet i de verksamheter som barn, vuxna och äldre tar del av inom ramen för förvaltningens LSS-verksamheter.

3.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Demografi och omvärldsfaktorer

Omställningen till en god och nära vård och omsorg samt den nya socialtjänstlagen ska i det längre perspektivet åstadkomma en mer resurseffektiv välfärd men kan också innebära en period av ökade kostnader som under en period kommer att kompenseras av statsbidrag. Ökade kostnader på sikt kan också komma ur behovet av anpassade arbetstider med ökad tillgänglighet på kvällar och helger. Omställningarna behöver fortsatt samordnas inom staden för att säkerställa likställighet och effektivitet. Socialtjänstens uppdrag inom ramen för den nya lagen innebär också att nå ut till människor innan problem uppstår eller växer. För att lyckas med omställningen behöver staden arbeta med tydlig information och kommunikation både gentemot allmänhet, samarbetsparter, chefer och medarbetare som målgrupper. Detta arbete behöver stärkas med kommunikationsstöd. Detta behöver ske både samordnat i staden och lokalt anpassat.

Förvaltningen ser att flera utmaningar från tidigare år kvarstår samtidigt som nya tillkommer. En sådan är nya arbetssätt för att personer ska kunna lämna en kriminell livsstil och anhöriga till kriminella som är i behov av skydd från hot och våld.

Utifrån Norra innerstadens befolkningsprognos ser förvaltningen att behovet av stöd till personer över 65 år kommer att öka på sikt. Äldre personer är en förändrad målgrupp där ett ökat antal individer primärt inte kommer att ha behov av äldreomsorgsinsatser utan av andra insatser från socialtjänsten, till exempel med anledning av missbruk, psykisk ohälsa eller våld i nära relation.

Barn och Unga

Antal inkomna anmälningar gällande oro för barn och unga fortsätter att öka, dock med en minskning av orosanmälningar från förskolan. Den förenklade möjligheten att göra digitala orosanmälningar kan vara en bidragande faktor till ökningen. Ökningen av antal inkomna orosanmälningar avspeglar inte alltid motsvarande ökning av behov hos målgruppen. Flera av de inkomna anmälningarna kan röra samma individ och identifierade problematik. Flera verksamheter, exempelvis skola och polis, skickar i större utsträckning än tidigare orosanmälan om samma barn utifrån samma identifierade problematik. Problematiske skolfrånvaro är en vanlig anmälningsorsak och socialtjänsten ser en viss tendens till en ökning av anmälningar som rör yngre skolbarn.

Föräldrastöd är en viktig del i socialtjänstens förebyggande uppdrag och arbetet med att möta den ökade efterfrågan av föräldrastödsprogram fortsätter. Föräldrar erbjuds även råd- och stödsamtal samt gruppverksamhet utan biståndsbeslut via föräldrarådgivare. Genom förvaltningens familjecentrerade arbete ökar förutsättningarna för att nå fler föräldrar med barn 0-5 år och erbjuda kompletterande stödformer till dem som behöver.

Förvaltningen ser en ökning av komplexiteten i ärenden, bland annat barn med NPF-diagnoser. Det är inte nödvändigtvis antalet barn med diagnoser som ökat, men en ökning

gällande antalet utredningar märks och därmed även fastställda NPF-diagnoser.

Bland ungdomar boende i stadsdelsnämndsområdet märks ett förhållandevis stort missbruk av alkohol och droger. Alkohol och droger finns lättillgängligt och i kombination med en ofta liberal hållning från föräldrar blir konsekvensen att ett riskbruk kan pågå länge utan att det upptäcks. Det finns ett behov av att utöka det brottsförebyggande arbetet med ANDTS-frågor och implementeringen av det nya ANDTS-programmet är en naturlig del av detta arbete. Förvaltningen ser även ett behov av att tidigt informera vårdnadshavare om den negativa påverkan som föräldrars bruk av alkohol och narkotika har på barnen.

Ibland krävs det att barn och ungdomar med komplex problematik placeras utanför hemmet. Det finns dock få SiS och HVB-platser och det är svårt att hitta rätt placering för de med stora behov. Förvaltningen ser en ökad kostnad för placeringar och det finns ett behov av ett centralt administrativt stöd, en placeringsservice, för att leta lämpliga och kostnadseffektiva placeringar. Förvaltningen ser också ett behov av att utveckla ett mer strukturerat mottagande när ungdomar kommer hem efter en SiS-placering. Det behövs stöd och sysselsättning för att de inte ska återfalla i destruktiva mönster.

Omställningen till nya socialtjänstlagen kommer innebära stora omställningar för verksamheterna och det är svårt att uppskatta vilka kostnadsökningar i form av personalresurser det kommer att resultera i. Omställning från myndighetsutövning till en ökad andel förebyggande verksamhet och dess effekter för invånarna samt samhällsekonomiska besparingar är svåra att mäta. Staden behöver se över resursfördelningssystemet då inga medel i dagsläget riktar sig till förebyggande arbete.

Vuxna med skadligt bruk och beroende

Över tid har antalet ansökningar om stöd gällande missbruksproblematik varierat medan en ökning i antalet LVM-anmälningar från regionen skett. Samtidigt har komplexiteten i hjälpbehoven hos de personer som kommer till socialtjänsten ökat. Det handlar främst om den växande gruppen personer i olika åldrar med samsjuklighet och för att kunna erbjuda adekvat stöd krävs ofta samtidiga insatser från socialtjänsten samt hälso- och sjukvården.

Förslagen i samsjuklighetsutredningen förbereds nu av en delegation med sikte på införande av de första förändringarna om tre år. Dessa kommer att innebära betydande förändringar i vården av personer med psykiatriska diagnoser och skadligt bruk och beroende.

Socialtjänstens huvudsakliga ansvar blir uppsökande verksamhet, förebyggande arbete, sociala stödinsatser och stöd till anhöriga. Regionens hälso- och sjukvård tar över all behandling och tvångsvård för skadligt bruk och beroende. För stadsdelsnämnderna innebär detta ett ökat behov av att stärka och utveckla insatser inom sysselsättning och boendestöd för personer med beroende. Kommun och region blir i utredningens förslag skyldiga att driva en samordnad vård- och stödverksamhet vilket ställer krav på samverkan utifrån nya förutsättningar.

Ökad samsjuklighet och skadligt bruk och beroende ökar behovet av boendestöd och även av så kallade case managers. Det skapar också behov av boendestöd med uppdrag för att ge stöd till personer med enbart skadligt bruk och beroende.

Mot bakgrund av Norra innerstadens befolkningsprognos är ett framtida scenario att antalet

äldre personer med somatiska sjukdomar, demenssjukdomar och samtidigt skadligt bruk och beroende ökar. Med ett framtida ökat antal personer som har behov av stöd från både socialtjänst och äldreomsorg behövs nya arbetssätt och ett utvecklat samarbete. Behovet av boendeformer med anpassad miljö för äldre personer med psykisk ohälsa och skadligt bruk och beroende när målgruppen inte uppfyller kraven för en plats inom äldreomsorgen kan också öka.

Socialpsykiatri

Idag är det kö till boenden med stöd och service för personer med psykisk funktionsnedsättning. Den utbyggnad som sker är inte i takt med behoven. Idag är cirka en tredjedel av de boende i gruppboende SoL över 65 år där kvarboendepincipen gör att bristen på boenden riskerar att öka än mer för yngre personer.

En ökad samsjuklighet för personer med komplexa behov skapar ett behov av en större bredd av boendeanternativ. Behov av stöd till målgruppen omfattar också fler platser och en utökad tillgång av lämpliga boendeformer för personer med omfattande stöd- och omvårdnadsbehov inom den socialpsykiatriska målgruppen.

Konsekvensen av bristen på boendeplatser är att förvaltningen idag inte kan verkställa beslut och istället behöver göra kostsamma placeringar på HVB-boenden.

Utvecklingen med ökad samsjuklighet och pågående missbruk ökar också behovet av boendestöd med en breddad kompetens och ett utökat uppdrag för att kunna möta den enskildes behov. Ett sådant uppdrag skulle med fördel organiseras stadsgemensamt där socialförvaltningens samlarteam skulle kunna vara en förlaga.

Förvaltningen ser behov av att resursfördelningen för boendestöd ses över då nuvarande system inte tar hänsyn till övrigt arbete med den enskilde utanför tiden för själva besöket, vilket medför att det faktiska behovet av bemanning är större än tilldelningen ger utrymme för.

En ökad ekonomisk utsatthet och en allt mer orolig omvärld är faktorer som leder till sämre psykisk hälsa i målgruppen, där ökad risk för hemlöshet och suicid behöver lyftas. Det ställer ännu högre krav på fungerande samverkan och lägre trösklar för de allra mest utsatta. Förvaltningen ser också ett ökat besöksstryck på nämndens öppna träffpunkter som en konsekvens av att andra stadsdelsförvaltningar lägger ner sina.

Efterfrågan på stöd från personligt ombud har fortsatt ökat under flera år. Målgruppen, vuxna med psykisk funktionsnedsättning, upplever ökade svårigheter att få sina behov tillgodosedda. Det handlar bland annat om att bli hänvisad mellan första linjens psykiatri på vårdcentral till specialistpsykiatri och tillbaka igen, att kontakt med Arbetsförmedlingen upplevs som svår och otillräcklig, att arbetsmarknadsinsatser upplevs som otillräckliga eller inte meningsfulla och att SIP-möten inte upplevs leda till förbättringar. Det handlar också om att navigera i samhällets system på grund av digitalisering, långa telefonköer till korta telefontider och brist på personalkontinuitet i socialtjänsten, vårdinstanser, myndigheter samt andra samhällsaktörer.

Nyanlända

Antalet nyanlända som bor i genomgångsbostäder inom stadsdelsområdet är lågt. De hushåll

som bor i enskilda lägenheter kommer under våren 2025 att erbjudas flytt till annan genomgångsbostad i staden. De modulbostäder som färdigställts i Ekshagen för att ta emot fler nyanlända kommer att användas för annat syfte. Förvaltningen ser därför inte någon planerad ökning av antalet nyanlända i stadsdelsnämndsområdet.

Hemlöshet och vräkningsförebyggande arbete

Förvaltningen ser ett ökat inflöde av underrättelser om hyresskulder och avhysningar. Detta tillsammans med rådande lågkonjunktur, inflation och den bostadsmarknad som råder i Stockholmsområdet gör att förvaltningen ser en risk för fler personer med otrygga bostadsförhållanden och ökad framtida hemlöshet. Denna risk finns också bland personer över 65 år där hemlösheten ökat i staden över tid. Mot bakgrund av Norra innerstadens befolkningsprognos med en stor ökning av antalet äldre ser förvaltningen en ökad framtida risk för hemlöshet bland äldre. De som befinner sig i hemlöshet och i risk för hemlöshet är både personer med psykisk ohälsa och/eller skadligt bruk och beroende med tidigare eller pågående kontakt med förvaltningen men också personer som söker stöd då de enbart saknar bostad. Behovet av att förebygga och motverka hemlöshet, från indirekt förebyggande stöd och insatser, förebyggande stöd och insatser till vräkningsförebyggande insatser kommer därför att öka. För att erbjuda relevant stöd behöver förvaltningen fortsätta utveckla det vräkningsförebyggande arbetet genom fler tidiga, förebyggande och uppsökande insatser för att fånga upp personer i alla åldrar med risk för hemlöshet och för att nå personer som förvaltningen inte redan har kännedom om. Det handlar bland annat om tätare samarbete mellan olika funktioner inom förvaltningen och samverkan med stadens verksamheter. Läs mer under avsnitt 3.9 Platssamverkan.

Förvaltningen ser att staden gemensamt behöver säkerställa att lämpligt stöd, adekvata insatser och ett varierat utbud av boendeformer som motsvarar behoven i målgruppen erbjuds på ett likställt sätt.

Budget- och skuldrådgivning

Antalet personer som söker sig till budget- och skuldrådgivningen ökar, både bland personer under och över 65 år. Unga vuxna som skuldsätter sig genom exempelvis konsumtionslån är en fortsatt växande grupp och det finns ett behov av att nå ut till fler med information om möjligheten till ekonomisk rådgivning för att förebygga skuldsättning. Förvaltningen ser att personer med neuropsykiatrisk diagnos är överrepresenterade bland de sökande. De svårigheter som framkommer är att skapa kontroll över sin ekonomi, långsiktig planering och kunskaper om hur ränta och lån fungerar. Äldre söker ofta hjälp då lägre inkomster efter pension gör att ekonomin inte längre går ihop. Minskade ekonomiska marginaler och en ökad skuldsättning har gjort att fler högt skuldsatta bostadsrättsägare söker budget- och skuldrådgivarnas stöd. Förändrade regler under 2024 kring lån tagna utan säkerhet kan också på sikt innebära fler skuldsatta då kostnaderna för räntor på dessa lån ökat stort. Bristen på alternativa bostäder med lägre kostnader riskerar också att skapa en inlåsningsseffekt. Budget- och skuldrådgivarna har en viktig roll i att lotsa personer vidare till annat stöd och insatser inom socialtjänsten. Förvaltningen ser att den rollen kan komma att bli allt viktigare med tanke på det ökade antalet personer som söker stöd.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Väntetiden för samtalsstöd hos relationsvårdscentrum innerstaden är lång. Satsningarna på att förvaltningens medarbetare ska uppmärksamma tecken på våld i nära relationer i alla åldrar kommer på sikt leda till att fler personer behöver erbjudas och kommer att vilja ha stöd. Staden behöver anpassa organisation och resurser för en sådan ökning för att kunna ge rätt stöd vid rätt tillfälle.

För att effektivt bidra till våldets upphörande behöver arbetet med att nå och motivera våldsutövare att söka stöd utvecklas. En del i detta är att stärka samarbetet mellan område barn och unga, förskola, skola och förvaltningens relationsvårdsteam då många våldsutövare också är föräldrar och kan motiveras genom sin vilja att vara en bra förälder. I det förebyggande arbetet behöver våld i unga relationer uppmärksammas i större utsträckning och arbetsformer behöver tas fram för att göra detta från tidig ålder. Många våldsutövare har vuxit upp med egen utsatthet. Att de får stöd i att hantera sina erfarenheter är en del i det förebyggande arbetet.

Arbetet med att nå våldsutövare och våldsutsatta behöver också ske i de verksamheter som möter andra sårbara grupper, exempelvis personer med funktionsnedsättning och äldre personer. Förvaltningen vill lyfta att de insatser staden erbjuder för att bryta behovet ha ett tillgänglighetsperspektiv. Idag har staden exempelvis inte skyddat boende anpassat för personer med omvårdnadsbehov och/eller funktionsnedsättning.

Även stadens medarbetare kan utsättas för våld i nära relationer. Därför vill förvaltningen lyfta arbetsgivarens roll i att uppmärksamma och motverka våldsutsatthet, exempelvis genom kompetensutveckling för chefer.

Organisatoriska mellanrum och behov av samarbete/samverkan*Barn och Unga*

Utifrån ökningen av problematisk skolfrånvaro ser förvaltningen ett behov av att stärka samverkan med både utbildningsförvaltningen på central nivå och skolor lokalt för att se över samverkansstrukturer, tydliggöra ansvarsområden samt se över vilka arbetssätt och insatser som hjälper barnet. Socialtjänsten önskar att skolorna tog kontakt i ett tidigare skede, när det finns ett öppet motivationsfönster för tidigt stöd och förebyggande insatser. I dag försöker skolorna in i det längsta lösa problemen på egen hand och de har då hunnit växa sig större när skolorna till slut gör en orosanmälan. För yngre barn behöver stödinsatser kunna erbjudas till både barn och vårdnadshavare i ett tidigt skede, för att kunna möta upp och stötta utifrån individuella behov. Förvaltningen ser behov av ett stärkt samarbete mellan socialtjänsten och förskola där gemensamma processer och rutiner, anpassade efter ny lagstiftning med fokus på främjande och förebyggande arbete, tas fram.

Att komma in tidigt och erbjuda stöd skapar förutsättning för ökad tillit till socialtjänstens verksamheter och minskar tröskeln till att ta kontakt senare i barnens liv. Tidiga insatser kan förebygga och minska behovet av mer omfattande insatser från socialtjänstens myndighetsutövning och på så sätt även vara resursbesparande för förvaltningen. Omställningen till nya socialtjänstlagen, med ett utökat stöd som kan ges utan biståndsbeslut, kan ge de förutsättningar som krävs för att möta det ökade behovet av tidiga och

förebyggande insatser. Det finns även ett behov av att utveckla samordning med exempelvis öppenvårdens föräldrarådgivare, förskola, skola samt barn- och ungdomspsykiatri i linje med god och nära vård.

Förvaltningen ser en ökning av komplexiteten i ärenden vilket kräver bättre samverkan både internt och externt, bland annat för barn med NPF-diagnoser. Det behövs ett ökat stöd till familjer med barn med NPF-diagnos, där är en sammanhållen socialtjänst och samverkan med regionen behövs för att erbjuda rätt stöd/insatser/placeringsformer. Ett extra fokus behövs på målgruppen barn 0-6 år. För att kunna arbeta tidigt och förebyggande med de yngre barnen och deras familjer behövs både kunskap och redskap. Det är av stor vikt att uppmärksamma barn i behov av stöd, både med och utan diagnos. Stöd till föräldrar med barn i förskoleåldern behöver ske i samverkan mellan förskola och socialtjänst. Besparingar hos Region Stockholm, i detta fall inom barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och habilitering och hälsa (Habiliteringen), bekymrar socialtjänsten då familjer med behov av stöd kan få lång väntetid. Socialtjänsten får det yttersta ansvaret för samverkan kring individens välmående även i frågor som hör hemma inom regionens verksamheter, vilket blir belastande för verksamheten. Det minskade stödet från regionen påverkar även förskolan och i förlängningen barnens framtid och utveckling. Ett fungerande stöd för barn och deras föräldrar är viktigt och i linje med omställningen till en god och nära vård.

Intressekonflikter i stadens arbete

I och med ökade krav och förväntningar på samverkan med polis, barn- och ungdomspsykiatri (BUP) med flera, är det svårt för socialtjänsten att få resurser att räkna till när kravet på samverkan ökar, särskilt när socialtjänsten får dra ett tungt lass för att samverkan ska bli av, som exempelvis med BUP. I detta upplever förvaltningen att det blir en intressekonflikt, utifrån krav och befintliga resurser. Det behöver också synliggöras att incitamenten för samverkan ser olika ut beroende på vem som har det yttersta ansvaret för barnet/familjen. Även om styrsignaler från politiken anger riktningen för att en ökad samverkan ska ske, så finns det i praktiken inte samma behov och incitament hos alla berörda verksamheter att få den till stånd.

Kompetensförsörjning

För att genomföra de förändringar som den nya socialtjänstlagen, god och nära vård och omsorg samt samsjuklighetsutredningen medför, behöver förvaltningen se över vilka kompetenser som krävs och hur de ska organiseras och samarbeta. Omställningen innebär exempelvis nya och utökade arbetsuppgifter för medarbetare inom förebyggande och öppna insatser samt behov av kompetensutveckling och nyrekrytering, särskilt inom första linjens socialtjänst. För att behålla personal behöver trygghet skapas och möjligheter till trainee- och praktikplatser utvecklas. Samtidigt krävs utökade öppettider och en ökad tillgänglighet av socialtjänstens insatser på fler arenor, vilket kan innebära att vissa verksamheter skalas ner. Arbetsledning för medarbetare som arbetar utanför kontorstid behöver också hanteras.

Bemannings inom Barn och Unga

Det är en utmaning att rekrytera medarbetare inom myndighetssidan barn- och unga. Detta i kombination med en ökad rörlighet hos medarbetare skapar utmaningar i bemanningen. Att attrahera medarbetare genom en konkurrenskraftig lönenivå är en utmaning redan idag, och

förvaltningen bedömer att den kommer att kvarstå då lönenivån redan har höjts och prisökningarna inom andra delar av verksamheten åter upp eventuella marginaler. För att rekrytera och behålla medarbetare behöver möjligheten till trainee- och praktikplatser mellan förvaltningen och lärosäten utvecklas. För att vara en attraktiv arbetsgivare behöver förvaltningen också erbjuda systemstöd som bidrar till att minska tiden som läggs på administration och skapar förutsättningar för en snabbare och mer tillgänglig socialtjänst för invånare. Det skulle frigöra tid för direkt arbete med barn, ungdomar och vuxna.

Effekter av förändrade rutiner kring anmälningar

En ökad samverkan och införandet av stödmaterialet för förskola-socialtjänst förväntas leda till att barn i risk att fara illa upptäcks tidigare och att förskolan även gör fler orosanmälningar till socialtjänsten. Detta i sig är positivt, men kan medföra en ökad arbetsbelastning inom socialtjänsten.

I och med införandet av nya socialtjänstlagen kommer alla inkomna anmälningar föranleda att ett ärende öppnas, vilket kommer medföra en ökad arbetsbelastning jämfört med idag där en del av de inkomna anmälningarna avslutas efter genomförd förhandsbedömning. Att ta höjd för detta behöver också inkluderas i stadens handlingsplan för socialsekreterares arbetssituation.

Förvaltningen behöver tillvarata den kompetens som finns och även se över hur förvaltningen möter upp och kompetensutvecklar berörda medarbetare i linje med Socialstyrelsens rekommendationer i det framtagna kunskapsstödet (2021) om insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott för barn 6-17 år. Föreslagna insatser är Brief Strategic Family Therapy (BSFT), Multisystemisk terapi (MST) och Treatment Foster Care Oregon (TFCO). Förvaltningen kan idag erbjuda MST och BSFT internt eller via Framtid Stockholm. För de insatser som idag inte erbjuds i staden, eller endast hos någon enstaka förvaltning eller hos Framtid Stockholm, kan en kompetensutveckling- och implementeringsplan med fördel samordnas över staden. Det behövs beredskap och kunskap i stadens strukturer för gruppen unga i kriminalitet, även om det är få till antalet i vissa stadsdelsförvaltningar.

I och med ökade krav och förväntningar på samverkan med polis, BUP med flera, är det svårt för socialtjänsten att få resurser att räkna till. Särskilt när socialtjänsten får dra ett tungt lass för att samverkan ska bli av, som exempelvis i samverkan med BUP. I detta upplever förvaltningen att det blir en intressekonflikt, utifrån krav och befintliga resurser.

Ökat behov av boendestödjare med kompetens inom skadligt bruk och beroende.

Det finns behov av en breddad kompetens för medarbetare inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning kring psykisk sjukdom, skadligt bruk och beroende och åldrande.

Staden bör se över möjligheten till stadsgemensam lösning kring bemanningspool för att undersöka om detta kan vara mer resurseffektivt än att varje stadsdelsförvaltning tar lokala initiativ för att täcka personalbehovet på grupp- och servicebostäder.

Förvaltningen ser en tydlig koppling mellan att kunna attrahera och behålla medarbetare och att kunna erbjuda ändamålsenliga digitala systemstöd och verktyg. I dagsläget är inte det fallet där staden inte kan motsvara förväntningarna från personer med erfarenhet av arbete i andra

kommuner och/eller privat utförare.

Framtida utmaningar inom kompetensförsörjning inom en rad välfärdsyrken där färre personer ska ge stöd och service till fler människor är en utmaning också för utförarverksamheter inom LSS.

Innovation, digitalisering och effektiva arbetssätt

Förvaltningen ser ett stort behov av att påskynda digitaliseringen för att effektivisera verksamheten och bättre möta målgruppernas behov. Nuvarande arbetssätt med hur kompetens och resurser organiseras och fördelas i staden är otillräckliga. Det gäller exempelvis vid upphandling och arbetet med informationssäkerhet som upplevs som utmanande och tidskrävande men också förvaltning och uppföljning av avtal. Stadens invånare och medarbetare har ofta liknande behov och därför behöver arbetet med att erbjuda och förvaltning av digitala lösningar i högre grad ske samordnat inom staden.

Digital inkludering och stöd för självständighet

Digitalisering skapar möjligheter till att stärka individens självständighet. Det är dock en utmaning att säkerställa tillgänglighet till digitala verktyg och tjänster för alla, särskilt för personer i hemlöshet, inom socialpsykiatri, äldre personer och personer med funktionsnedsättning. De kan ha varierande förmåga att ta till sig digitala kommunikationskanaler men också förutsättningar för att köpa digital utrustning. För att undvika digitalt utanförskap och möta framtida behov krävs bättre tillgång till digital teknik och kompetens nära individen, samt andra kompletterande, för den enskilde, förenklade arbetssätt.

Effektivare arbetssätt och bättre arbetsmiljö

För att vara en attraktiv arbetsgivare behöver staden och förvaltningen erbjuda systemstöd som bidrar till att minska tiden som läggs på administration och skapar förutsättningar för en snabbare och mer tillgänglig socialtjänst för invånare. Det skulle frigöra tid för direkt arbete med barn, ungdomar och vuxna.

Anpassning till nya socialtjänstlagen

Ett av de nya kraven i nya socialtjänstlagen handlar om att socialtjänsten systematiskt och fortlöpande ska följa upp, utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten. Uppföljning med korrekta underlag från sociala system är en nödvändig förutsättning både för att säkerställa god kvalitet och för att få underlag till kunskaps- och verksamhetsutveckling. Med dagens sociala system finns det stora begränsningar och om uppgifterna inte går att ta ut lokalt tillkommer en kostnad. Att ha tillgång till sin egen statistik är viktigt både för en evidensbaserad praktik och för utvecklingen av AI, och där behöver staden i kommande avtal säkerställa att det är möjligt att använda de egna uppgifterna för uppföljning och utveckling av verksamheterna. Med den nya socialtjänstlagen aktualiseras frågan om system för social dokumentation för verksamheter som utför insatser utan individuell behovsprövning.

Stadens sociala system behöver anpassas så att det följer målgruppens behov och inte ålder både utifrån den nya socialtjänstlagen och utifrån att allt fler över 65 år har behov av stöd från socialtjänsten utan att ha behov av stöd från äldreomsorgen, exempelvis på grund av missbruk, psykiatriska diagnoser, våld i nära relation eller hemlöshet.

Med den nya socialtjänstlagen aktualiseras också frågan om system för social dokumentation för verksamheter som utför insatser utan individuell behovsprövning.

Agenda 2030 och lika rättigheter för alla

I nya socialtjänstlagen har jämställda levnadsvillkor lagts till vilket både sätter än större fokus på att uppmärksamma omotiverade skillnader och behov av nya och stärkta arbetssätt för att motverka och åtgärda dem. Här ser förvaltningen ett behov av att stärka stadsdelsförvaltningens arbete men också att jämställdhetsanalyser, åtgärder och förebyggande arbete görs på stadsövergripande nivå för att öka tillförlitlighet och kvalitet. Den statistik som varje förvaltning tar fram för sig utgör ibland ett för litet underlag för att kunna dra tillförlitliga slutsatser. Samma problematik och utmaning berör flera verksamheter.

Prioriterade satsningar

Omställning till en god och nära vård- och omsorg samt den nya socialtjänstlagen genom att;

- Förbättra samverkan med vårdgivare och andra myndigheter för att invånare inte ska hamna i de organisatoriska mellanrummen och för att undvika att personer inte får adekvat utredning/diagnos, vård/ behandling, insats/stöd. Särskilt fokus på unga personer och de som har minderåriga barn samt personer med komplex problematik.
- Utveckla det interna samarbetet kring personer över 65 år mellan socialtjänst och äldreomsorg, bland annat genom att stärka det vräkningsförebyggande arbetet för äldre personer genom samarbete mellan socialtjänst och äldreomsorg
- Fortsatt utveckla arbetet med att nå och motivera våldsutövare och våldsutsatta i alla åldrar att ta emot stöd
- Utveckla boendestöd för personer med skadligt bruk och beroende
- Rusta socialpsykiatrins boendestöd i att stötta personer med psykisk funktionsnedsättning och skadligt bruk och beroende
- Stärka arbetet i jämställdhetsanalys

3.6 Stadsmiljöverksamhet

Demografi och omvärldsfaktorer

Stadsdelsnämndsområdets parker och grönområden utgör ett stort värde för invånare och besökare i ett växande Stockholm. Fler parkbesökare och efterfrågan på fler funktioner, som till exempel möjlighet till naturupplevelse, avkoppling, lek men också förmåga att ta hand om dagvatten, klara värmeböljor etc, ställer höga krav på skötsel och förnyelse av parkerna så att de blir långsiktigt hållbara, tillgängliga samtidigt som deras karaktärer och natur- och kulturvärden värnas. Det gällande fördelningssystemet för drift och investering ger inte det nödvändiga tillskott av medel som behövs för att kunna sköta nya parkmiljöer och reinvestera i de befintliga.

Ekonomisk påverkan inom parkdrift

När staden växer och nya parker byggs, ökar också behovet av skötselinsatser. Men med det gällande systemet för resursfördelning inom staden ökar i praktiken inte medlen för skötsel när nya parker tillkommer. I fördelningsnyckeln finns "parkmark" som fördelningsbegrepp. Detta begrepp tar dock inte hänsyn till vilka typer av anläggningar eller material som finns på

ytan. Om det är en hög andel dyra skötselåtgångar på en nyttillkommen parkyta, exempelvis lekplatser eller perennrabatter, får det stor påverkan på kostnaden för kommande drift och underhåll av den parkmarken. I samband med ny exploatering är ofta ambitionsnivån hög, vilket ger en större andel parkyta som är dyr att förvalta. Då förvaltningen inte har full rådighet över utformningen av dessa åtgångar finns inte heller möjlighet att helt styra kostnadsutvecklingen.

De senaste årens höga inflation förde under 2023 med sig stora indexhöjningar av nämndens driftavtal om 16,4 procent samt markanläggningsavtal om 8 procent. Samtidigt har driftbudgeten för stadens stadsmiljö i sin helhet höjts med cirka två procent mellan åren 2023 och 2024. Detta har medfört att nämndens tilldelade budget inte innehåller utrymme för samma underhåll som tidigare år.

Satsning på reinvesteringar

Genom den stadsgemensamma satsningen på reinvesteringar förlängs parkanläggningarnas livslängd. Förvaltningen ser ett fortsatt tydligt behov av reinvestering på parkmark.

Innerstaden har ett stort reinvesteringsbehov eftersom besöksstrycket och slitaget i parkerna är högt. Investeringsprojekt i innerstaden innebär ofta att upprusta redan befintlig miljö och inte nyanläggning då ytorna här till stora delar redan är tagna i anspråk. Reinvesteringar i innerstaden är kostsamma då upprustningarna behöver vara i samklang med de kulturhistoriska värdena på platsen vilket nästan uteslutande handlar om exempelvis naturstensbeläggningar och murar.

Säkra långsiktig finansiering vid insatser för skyfallshantering

Investeringar i skyfallshantering är strategiskt viktiga för staden som helhet men kommer medföra en ekonomisk belastning för de enskilda förvaltningarna som anlägger dem. Detta då det kommande underhållet av anläggningarna ska rymmas inom befintlig driftsbudget. För att staden inte ska riskera att förvaltningarna prioriterar bort dessa investeringar bör medelstilldelning för framtida drift och underhåll medfölja varje beslutad investering.

Förvaltningen ser även ett behov av stadsgemensam projektledning vid komplexa projekt som omfattar flera teknikområden och har höga investeringskostnader över flera år.

Gårdar för förskolor och skolor

Många förskolor och skolor, som saknar eller har begränsad tillgång till utomhusverksamhet, använder idag stadens intilliggande parker. Slitaget på parkerna är stort och förväntas öka då antalet förskolor och skolor som saknar egna ytor för utomhusverksamhet ökar. Den växande andelen gymnasieskolor i innerstaden leder också till ytterligare besöksstryck, genom exempelvis utomhusidrott.

Idag finns betydande svårigheter att kunna rusta dessa parker inom ramen för ordinarie parkinvesteringsmedel. Det saknas en strategi för hur staden gemensamt ska finansiera upprustning av parker och lekplatser som påverkas och slits av förskolors och skolors nyttjande.

Vidare finns ett behov av ett gemensamt regelverk vid upplåtelse av parkmark till skolgårdar gentemot utbildningsförvaltningen där ansvaret för reinvesteringskostnader tydliggörs.

Kommuncentrala parker

Omgestaltningen av Tegelbacken, som bland annat innebär en omvandling från en trafikplats till ett grönt torg, planeras vara klart hösten 2026. De färdigställda ytorna anser förvaltningen faller inom kriterierna för kommuncentrala parker och därför bör trafikkontoret ansvara för drift och underhåll för dessa ytor. Platsen är centralt belägen, omgiven av i huvudsak kontor och kollektivtrafik. Den är del av ett turiststråk med högt besöksstryck och högt slitage samtidigt som det är viktigt att upprätthålla hög kvalitet på anläggningen då den är viktig för stadsbilden.

Organisatoriska mellanrum och behov av samarbete/samverkan*Planering vid nybyggnation*

När stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret planerar nya parker i stadsutvecklingsområdena är det angeläget att en dialog förs med stadsdelsförvaltningen i ett så tidigt skede som möjligt. Eftersom stadsdelsförvaltningen tar över driften för dessa nya parker behöver det säkerställas att parkytorna motsvarar stadsdelsområdets behov samt är möjliga att sköta både praktiskt och ekonomiskt, för att undvika höga drift- och reinvesteringskostnader. Förvaltningen anser därför att exploateringskontoret bör ta fram driftkostnadsanalyser för exploateringsprojekt i syfte att säkerställa att de anläggningar som stadsdelsförvaltningen tar över driften för är möjliga att sköta ekonomiskt.

Utöver planeringen av nya parker vid nybyggnation behöver verksamhetsbehoven inom förskola och specialbostäder också komma med tidigt i processen. Detta kräver en god samverkan med äldreförvaltningen och socialförvaltningen.

Dokumentation och uppföljning av nya parkytor

En förutsättning för att kunna sköta nya parker är att den så kallade garantiskötseln följs upp under de första åren och att parkytorna är väl etablerade vid övertagandet av stadsdelsförvaltningen. Likaså att parkdatabasen uppdateras korrekt och att relationshandlingar över nya parker överlämnas till förvaltningen. Det finns behov av ett förbättringsarbete avseende planering och överlämning av projekt från exploateringskontoret till stadsdelsförvaltningen. Exempelvis behövs rutiner för när och hur ofta stadsdelsförvaltningen ska involveras i stadsutvecklingsprojekt efterlevas i enlighet med stadens verktyg för gemensamma rutiner i plan- och exploateringsprojekt (Ledstången).

Klimatanpassning och dagvattenhantering

Ett förändrat klimat kommer bland annat innebära en ökad och alltmer intensiv nederbörd, med större behov av utjämning och fördröjning av vattenflöden där vattnet tas om hand lokalt. Högre krav på lokalt omhändertagande av dagvatten vid ombyggnationer och exploatering innebär också att parkmark kan behöva tas i anspråk för rening och fördröjning. Detta ställer krav på samarbeten, nya avtal och diskussion om fördelning av medel mellan fackförvaltningarna, stadsdelsförvaltningarna och ledningsägare i drift och förvaltningsskedet.

Utfasning av fossila bränslen och tillgång till ytor

I syfte att bidra till minskade utsläpp av växthusgaser ställer förvaltningen de stadgemensamma miljökraven i avtal gällande parkdrifts- och anläggningsentreprenader. Dessa innehåller bland annat krav på drivmedel till fordon och arbetsmaskiner. Förvaltningen

ser ett behov av kompetensstöd i dessa frågor i samband med upphandling samt tydligare delmål för att stadens målsättning om en fossilbränslefri stadsmiljöverksamhet ska kunna uppnås.

För att verksamheten ska kunna minska sina transporter är tillgången till kommunaltekniska ytor en absolut förutsättning. Detta för att förvaltningen ska kunna minska sina transporter, hantera omlastning samt fortsätta förbättra sitt arbete med återbruk, kompostering och lagring av material som använts vid upprustningar och vid skötsel av parker och grönområden. Förvaltningen upplever det svårt att få gehör för detta behov i samband med stadsutveckling och efterfrågar en stadsövergripande diskussion om hur tillgången på denna typ av ytor ska säkras.

Intressekonflikter i stadens arbete

Då anspråken på parkmiljöerna stadigt ökar ser förvaltningen ett behov av att aktivt befästa och säkra viktiga parkmiljöer genom att se över gamla detaljplaner och justera så att ytor som i realiteten nyttjas som park även planläggs som detta. Förvaltningen efterfrågar en möjlighet för stadsbyggnadskontoret att kunna arbeta med justering av befintliga detaljplaner så att de fungerar ändamålsenligt.

Ekologisk kompensation vid exploatering

I en stad som expanderar är ekologisk kompensation ett viktigt verktyg för att kunna värna och bibehålla de ekologiska funktioner som finns i grönstrukturen. Kompensationen ska vara i paritet till de värden som går förlorade i och med exploateringen. Stadens arbete med ekologisk kompensation bedrivs idag huvudsakligen inom ramen för enskilda exploateringsprojekt. Det saknas ett sammanhållet arbete med ekologisk kompensation på strategisk nivå där ny metodik kombinerat med innovativa finansieringsmodeller för kompensation tas tillvara och utvecklas. En tydligare beslutsgång efterfrågas med möjlighet att delta i framtagandet av kompensationsåtgärder. Förvaltningen ser även ett behov av att återkoppla erfarenheter mellan exploateringsprojekten, bland annat kring denna fråga, då förvaltningen upplever en stor skillnad mellan projekten kring hur exploateringskontoret arbetar med detta.

Stadens trädsmål

Det stadsövergripande trädsmålet, som bland annat innebär att ett nedtaget träd ska ersättas med två nya i anlagda parker, ska följas av samtliga berörda förvaltningar i staden. Det föreslagna trädsmålet är inte främmande för verksamheten, ambitionen är att om möjligt alltid ersätta träd som tas ned, både med tanke på klimat och biologisk mångfald men även av kulturhistoriska och estetiska skäl. I det framtagna trädsmålet saknas en beskrivning av vad som definieras som träd och vad som avses med ”anlagd park”, vilket öppnar upp för tolkningar och missförstånd. Beroende på hur man ska tolka begreppet ”träd” och ”anlagd park” kan trädsmålet också innebära stora merkostnader, vilket förvaltningen ser som en utmaning kommande år.

Kompetensförsörjning

Stadens nya handlingsprogram för biologisk mångfald ska implementeras genom lokala åtgärdsförslag som tagits fram tillsammans med miljöförvaltningen. Förvaltningen har idag

god kunskap inom området men kommer under de kommande åren göra ytterligare kompetenstärkande insatser. Dagvatten och skyfallshantering i parkerna är också en fråga som ökar i betydelse och kompetensen inom området behöver uppdateras i takt med att allt fler anläggningar tas i drift och utvärdering av resultat blir möjligt. Förvaltningen behöver också kompetenshöjande insatser om hållbara material i parker och grönområden samt åtgärder i park som genomförs inom ramen för stadens arbete med lokala åtgärdsprogram för god vattenstatus.

Det finns behov av att kunna nyttja fackförvaltningarnas resurser avseende projektledning, byggledning och upphandling då stadsdelsförvaltningarnas resurser för att driva stora komplicerade markbyggnadsprojekt är begränsade. Dialog efterfrågas även om nivåer för interndebitering då exempelvis trafikkontoret hjälper till att projektleda eller på andra sätt bistå i stadsdelsförvaltningarnas projekt.

Prioriterade satsningar

- Samverka med andra förvaltningar i park- och stadsmiljöfrågor för att stärka grönsstrukturen.
- Arbeta för förbättrad tillgänglighet och ökad trygghet i parkerna för ett jämlikt och jämställt liv.
- Synliggöra och arbeta systematiskt med att förstärka ekosystemtjänsterna i parker och grönområden.
- Tillvarata och öka parkernas kapacitet att ta hand om skyfall och reglera temperaturen vid värmeböljor.

3.7 Ekonomiskt bistånd

Demografi och omvärldsfaktorer

Sveriges utdragna lågkonjunktur bottnade under 2024 och arbetslösheten väntas förbli hög under 2025 med en gradvis minskning först 2026. Grupper med svag konkurrensförmåga har allt svårare att etablera sig på arbetsmarknaden samtidigt som arbetsgivare rapporterar om kompetensbrist. Detta riskerar att öka långtidsarbetslösheten och behovet av ekonomiskt bistånd.

Antalet hushåll med ekonomiskt bistånd inom stadsdelsområdet är lågt i förhållande till befolkningsunderlaget. De mest förekommande målgrupperna som idag ansöker om ekonomiskt bistånd är personer som är arbetslösa, sjukskrivna eller har sociala/medicinska skäl. Norra innerstadens stadsdelsförvaltning har jämförelsevis få yngre personer med ekonomiskt bistånd. En ökad skuldsättning bland yngre kan dock på sikt innebära fler ansökningar om ekonomiskt bistånd i gruppen. Sammantaget innebär ovanstående att kostnaderna för ekonomiskt bistånd riskerar att öka.

Effekter vid införande av aktivitetskrav för försörjningsstöd

Regeringens förslag om att införa aktivitetskrav för försörjningsstöd med syfte att minska långvarigt biståndsberoende, är under remiss. Utredningen förslår att aktivitetskravet skulle innebära att kommuner blir skyldiga att tillhandahålla arbetsplatsförlagd praktik i kommunal verksamhet och stöd till aktivt jobbsökande för vuxna som uppbär försörjningsstöd sedan

minst två månader. Om förslaget genomförs skulle det innebära ökade krav på kommunala insatser och administrativa resurser. Kommunens budget, planering och insatser behöver därför förberedas för att möta dessa krav om förslaget verkställs.

Agenda 2030 och lika rättigheter för alla

I nya socialtjänstlagen har jämställda levnadsvillkor lagts till vilket både sätter än större fokus på att uppmärksamma omotiverade skillnader och behov av nya och stärkta arbetssätt för att motverka och åtgärda dem. Här ser förvaltningen ett behov av att stärka stadsdelsförvaltningens arbete men också att jämställdhetsanalyser, åtgärder och förebyggande arbete görs på stadsövergripande nivå för att öka tillförlitlighet och kvalitet. Den statistik som varje förvaltning tar fram för sig utgör ibland ett för litet underlag för att kunna dra tillförlitliga slutsatser. Samma problematik och utmaning berör flera verksamheter.

Innovation, digitalisering och effektiva arbetssätt

Effektivt och personnära arbete genom samverkan är avgörande för att kunna erbjuda rätt insats till personer utifrån deras individuella förutsättningar. Den digitala utvecklingen inom arbetsmarknadsförvaltningen genom programmet VERA bidrar till ökad effektivisering vilket gynnar den enskilde.

Prioriterade satsningar

- Utveckla och stärka omställningen till en öppen och tillgänglig socialtjänst utifrån verksamhetsområdets uppdrag. Att möta stockholmaren i ett tidigt skede och erbjuda en ingång till en enad socialtjänst.
- Att verksamhetsområdet är aktivt i att driva innovation och utveckling av nya och digitala arbetssätt.

3.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Demografi och omvärldsfaktorer

Återhämtningen på arbetsmarknaden bedöms bli utdragen, med ett fortsatt högt antal arbetslösa fram till och med 2026. Lågkonjunkturen väntas hålla tillbaka sysselsättningstillväxten även under det kommande året. Trots svag konjunktur och ökande långtidsarbetslöshet rapporterar många arbetsgivare fortsatt stora svårigheter att rekrytera kompetens.

Arbetslösheten väntas stabiliseras under första halvåret 2025 och därefter minska gradvis i takt med att hushållens konsumtionsutrymme ökar och efterfrågan på arbetskraft tilltar. Denna vändning är dock känslig för förändringar i omvärlden, som inflationstryck och globala ekonomiska svängningar.

Hantering av långtidsarbetslöshet

Långtidsarbetslösheten, särskilt bland dem som varit arbetslösa i två år eller mer, utgör en betydande utmaning. Behovet av arbetsmarknadsinsatser förväntas därför vara fortsatt högt. För budgetperioden 2025–2027 bör fokus därför riktas på åtgärder som minskar långtidsarbetslösheten och stärker matchningen på arbetsmarknaden. För att möta detta krävs stadsgemensamma förstärkta insatser som utbildningar, praktikplatser, arbetsnära

stödprogram och subventionerade anställningar och stöd för att stärka de lokala förutsättningarna för samverkan med arbetsgivare för att tillgodose behovet av efterfrågad kompetens.

Behovet av arbetsmarknadsinsatser, som offentligt skyddade anställningar (OSA) förväntas fortsätta vara högt. Idag är målgruppens behov större än vad tilldelad budget medger i antal platser. Då kostnaderna ökar för att tillhandahålla anställningar finns risk för färre antal anställningar. Därtill kommer arbetsförberedande insatser för grupper som står långt från arbetsmarknaden att behöva inrättas för att förhindra att personer hamnar i utanförskap och långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.

Agenda 2030 och lika rättigheter för alla

I nya socialtjänstlagen har jämställda levnadsvillkor lagts till vilket både sätter än större fokus på att uppmärksamma omotiverade skillnader och behov av nya och stärkta arbetssätt för att motverka och åtgärda dem. Här ser förvaltningen ett behov av att stärka stadsdelsförvaltningens arbete men också att jämställdhetsanalyser, åtgärder och förebyggande arbete görs på stadsövergripande nivå för att öka tillförlitlighet och kvalitet. Den statistik som varje förvaltning tar fram för sig utgör ibland ett för litet underlag för att kunna dra tillförlitliga slutsatser. Samma problematik och utmaning berör flera verksamheter.

OSA erbjuds utifrån individuella behov men med en strävan att ha en jämn fördelning av platser mellan män och kvinnor, och att följa eventuellt omotiverade skillnader.

Innovation, digitalisering och effektiva arbetssätt

För att möta framtida behov av digitala processer och verktyg krävs en omställning inom stadens verksamheter. För att stödja den gröna omställningen behöver kompetensen inom digitala verktyg och innovation stärkas. Genom att optimera arbetsprocesser, effektivisera ärendehantering och minska administration kan tillgängligheten för invånarna öka och långsiktig hållbarhet främjas.

En övergång till digital hantering av ansökningar om ekonomiskt bistånd har redan delvis effektiviserat handlägningsprocessen. Andra kommuner har framgångsrikt utvecklat digitala och AI-baserade verktyg som kan fungera som inspiration för fortsatt optimering.

Prioriterade satsningar

- Minska långtidsarbetslösheten genom att stärka matchningen på arbetsmarknaden. Insatser bör omfatta arbetsförmågeutredningar för dem med oklar eller nedsatt arbetsförmåga samt arbetsnära stöd och samverkan med arbetsgivare för att underlätta övergången till reguljära anställningar och möta behovet av efterfrågad kompetens. För dem som behöver ska offentligt skyddade arbeten erbjudas.
- Feriejobb erbjuds ungdomar i ökad omfattning och utgör en tidig insats för att stärka ungas koppling till arbetsmarknaden och ge dem värdefull arbetslivserfarenhet. De prioriterade ungdomarna är de som står längre från arbetsmarknaden och som har socioekonomiska utmaningar, för att öka jämlikhet och inkludering

3.9 Övrigt

Brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samt civil beredskap

Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde har stora dagliga flöden av invånare och besökare. Inom området finns även verksamheter och knutpunkter som är kritiska för hela landets infrastruktur. Omvärldsläget innebär ett ökat fokus på den civila beredskapen.

Stadsdelsnämndsområdet är ur många aspekter ett av Stockholms tryggaste stadsdelsnämndsområden. I anslutning till stadsdelsnämndsområdets två stora kollektivtrafikknutpunkter, Centralstationen och Sergels torg respektive Odenplan, ligger dock otryggheten och den anmälda brottsligheten högre än i resten av stadsdelsnämndsområdet. Knutpunkterna ligger i anslutning till en öppen drogsцен respektive en nyligen upphörd öppen drogsцен, vilket medför att det lokala trygghetsskapande arbetet fokuseras till dessa platser.

En utmaning är att det inom området återkommande vistas en hög andel utsatta människor i sociala miljöer och riskmiljöer som inte har sin tillhörighet inom stadsdelsområdet. Det gäller dels unga i city och dels vuxna och personer som stadigvarande vistas på Centralstationen och Cityterminalen. Stadsdelsförvaltningen har ett samordnande ansvar utifrån det trygghetsskapande arbetet och god och nära samverkan med socialförvaltningens aktörer som ansvarar för stadens uppsökande arbetet.

Platssamverkan

Under planperioden fortsätter förvaltningen med platssamverkan på flera utpekade platser. Platssamverkan är ett lagarbete som kräver deltagande från berörda parter. Det är fortsatt ett utvecklingsarbete att få alla parter verksamma runt en plats att se sin roll i det trygghetsskapande- och brottsförebyggande arbetet samt medverka i platssamverkan.

Förvaltningen konstaterar dock att omfattningen av den utsatthet som råder och det antal personer som är i behov av stöd kräver fler arbetssätt och förslag på lösningar än vad som finns idag. Vidare är bedömningen att nuvarande ekonomiska läge riskerar att bidra till att målgruppen i utsatthet ökar. Förvaltningen föreslår en särskild satsning/ett uppdrag kring att i nära samverkan med andra berörda aktörer testa nya arbetssätt och erbjuda andra lösningar i syfte att fler personer ska ta emot stöd och färre personer befinna sig i utsatthet.

Sedan 2023 finns en formaliserad platssamverkan kring de utsatta personer som stadigvarande vistas på Centralstationen och Cityterminalen. I platssamverkan ingår Norra innerstadens stadsdelsförvaltning, socialförvaltningen, Capharnaum Vård för hemlösa, Jernhusen och Regionen. Vid vissa tillfällen deltar även berörda civilsamhällesaktörer. Samverkan fungerar väl och flera förbättringsområden har identifierats. Ett angeläget område är att nå ut till fler av de utsatta samt att utveckla former för att erbjuda basbehov som exempelvis dusch- och tvättmöjligheter. Mot bakgrund av en utökad problematik på platsen med kropp- hår- och klädlösa bedömer samverkansaktörerna att exempelvis någon form av hygienstation kan möjliggöra för fler personer i utsatthet att ta emot det stöd som erbjuds. Vidare ser samverkansaktörerna möjlighet att utveckla fler arbetssätt kring människor i utsatthet, vid och på stationen, inspirerat av goda exempel från andra stationsmiljöer i Europa.

Demokrati, inflytande och medborgarkontor

Förvaltningen kommer att inrätta ett medborgarkontor och det första steget är att under innevarande år erbjuda samhällsvägledning via mobila och digitala arbetssätt.

Medborgarkontoret syftar till att öka likställigheten över staden i den service som erbjuds och ökar invånarnas inflytande och delaktighet. Val av plats för medborgarkontoret kopplas till den pågående planeringen av ett gemensamt förvaltningskontor. Förvaltningen efterfrågar en stadsövergripande samordning kring medborgarkontoren och angränsande frågor i syfte att öka likställigheten i vad som erbjuds invånarna i staden. Detta gäller exempelvis kanaler in till stadens stöd, service och verksamheter som underlättar för invånare i form av telefonnummer, e-tjänster och chattfunktioner bland annat.

Civil beredskap

Stadsdelsförvaltningen ingår som en av tre stadsdelsförvaltningar i stadens sektorsorganisation för civil beredskap och representerar det geografiska områdesansvaret och den samhällsviktiga verksamhet som bedrivs lokalt. Stadens sektorsarbete syftar till att gemensamt identifiera behov och åtgärder inom sektorernas respektive område. Därutöver att ta fram strategier och planer för vidare hantering som kan integreras med stadens ordinarie budget- och beslutsprocesser.

Förvaltningen deltar i sju sektorer och en återkommande utmaning i sektorsarbetet är att definiera vad som bör anses ingå i stadsdelsnämndernas geografiska områdesansvar kopplat till höjd beredskap. Vidare bör det även förtydligas vad som kommer att samordnas av staden centralt och vad som kan komma att uppdras åt stadsdelsnämnderna samt även tydligare definiera vilka aktörer det är rimligt att samordna. Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde har dagligen stora flöden av invånare och besökare och inom stadsdelsnämndsområdet finns verksamheter och knutpunkter som är kritiska för hela landets infrastruktur. Ett fortsatt utvecklingsområde är att stadsövergripande fastställa vad som avses med totalförsvarsviktig verksamhet och verka för en likställighet över staden.

Ett antal lagändringar föreslås relaterat till den civila beredskapen som förväntas ändra och utöka kommunernas ansvar. Förvaltningen ser behov av utökad finansiering, styrning och uppföljning om den höjda ambitionsnivån ska vara möjlig att uppnå.

Det finns fortsatt ett behov av att klargöra hur tillämpningsanvisningen kopplat till krisstöd ska finansieras och tillämpas.

Miljö och klimat

Under kommande period prioriterar förvaltningen att implementera ett arbetssätt där fler miljö- och klimatfrågor samlas under ett paraply. Förvaltningen kallar arbetssättet för Hållbara verksamheter. Arbetssättet bygger på miljöförvaltningens koncept för Hållbar äldreomsorg som förvaltningen i samverkan med miljöförvaltningen anpassar till att kunna tillämpas på förskoleverksamheter och även på socialtjänstens utförarverksamheter.

Från år 2023 råder ett tillverknings- och importförbud av lysrör och kompaktlysror till EU på grund av att de innehåller kvicksilver och är mer energislukande än LED-alternativ. När leverantörernas uppbyggda lager inom några år är slut kommer det inte längre gå att köpa lysrör. Förvaltningen har därför för avsikt att öka utbytestakten och söka mer

klimatinvesteringsmedel de kommande åren för utbyte av gamla belysningssystem till moderna med LED-armaturer.

Klimatinvesteringsmedel

Nämnden har under de senaste åren sökt klimatinvesteringsmedel för bland annat klimatanpassning av lokaler samt utbyte av vitvaror, belysningssystem och klimatanpassning av verksamheter. Möjligheten för nämnden att erhålla extra budgetmedel för klimatinvesteringar är avgörande för att projekten ska kunna genomföras då de inte rymms inom ordinarie investeringsram. Förvaltningen anser även att investeringsmedel bör kunna sökas för genomförande av åtgärder kopplat till stadens miljöprogram, i syfte att kunna genomföra fler kraftfulla åtgärder än vad som idag är möjligt.

Miljöprogrammet omfattar flertalet områden där förvaltningen förväntas vidta åtgärder. Exempelvis råder stor utrymmesbrist i trånga innerstadsmiljöer och det är svårt att hitta välfungerande lösningar för utrymmeskrävande frågor såsom bland annat hantering av matavfall och för fastighetsnära avfallshantering. Förvaltningen önskar få möjligheten att söka klimatinvesteringsmedel för att finansiera matavfallskvarnar, fettavskiljare och kombitankar.

Kylbehovet av lokaler kommer öka på grund av en ökad frekvens, styrka och varaktighet på värmeböljor samt ett ökande antal äldre människor. Flera verksamheter har portabla AC-anläggningar vilka inte bedöms vara tillräckligt effektiva. Förvaltningen ser därför ett behov av att kunna söka klimatinvesteringsmedel för installation av mer permanenta och gedigna lösningar för kylning av både delar av verksamhetslokaler, men även i träffpunkter för äldre i syfte att uppfylla budgetuppgiftet gällande att erbjuda äldre invånare som inte annars har insatser från äldreomsorgen svalka under värmeböljor.

Behov av utvecklad samverkan med fastighetsbolag

Förvaltningen upplever en utmaning i samverkan med fastighetsägare och med fastighetsbolag. Förvaltningens verksamheter vittnar om brister i exempelvis skötsel av avfallsrum samt hantering av felanmälningar. Felanmälningar som inte avhjälpas av fastighetsägare kan också ha en negativ påverkan på verksamhetens miljö- och klimatprestanda, exempelvis när felanmälan avser fönster som inte går att stänga eller bristfälliga solskydd.

Tillgång till miljövänligare alternativ

Förvaltningen upplever även en utmaning kring att verksamheternas behov av produkter inte matchar stadens upphandlade sortiment. Exempelvis påverkas verksamheternas möjligheter att uppfylla stadens mål och indikatorer när flergångsalternativ inte finns att tillgå som ersättning till engångsprodukter i plast eller ekologiska alternativ saknas för fler livsmedelskategorier.

Upphandling och inköp

Nämndens resurser och medel fortsätter användas på ett effektivt sätt genom att inköp sker från upphandlade avtal, via inköpssystemet och i enlighet med stadens gemensamma inköpsprocess. Vid direktupphandling följs förvaltningens framtagna riktlinjer. Genom stöd, utbildning och informationsspridning utvecklas löpande kompetensen och inköpsmognaden inom förvaltningen.

En viktig del är att arbeta för en ökad behovsplanering så att avrop, upphandlingar och andra aktiviteter planeras i god tid. Detta för att kunna följa lagar och riktlinjer, men också få hög kvalitet i kravställning och implementering. Förvaltningen arbetar med att förbättra detta genom bland annat strukturerad avtalsuppföljning, årshjul och tillhörande arbetssätt som ska främja och underlätta planeringen.

Vikten av avtalsuppföljning

För att motverka välfärdsbrott och oseriösa aktörer samt säkerställa att avtalade villkor efterlevs, blir det allt viktigare att jobba aktivt med avtalsuppföljning. Uppföljning får även ett allt större fokus i staden. För att det ska vara möjligt att säkerställa strukturerade rutiner och fördjupa detta arbete måste förvaltningen ges tillräckliga resurser som motsvarar ett utökat uppdrag. Förvaltningen ser även att det kan finnas behov att köpa tjänsten för avtalsuppföljning från Serviceförvaltningens på vissa större avtal, såsom man gjort med lokalvårdstjänster.

Ett ökat återtagande av verksamheter i egen regi får även påverkan på området på längre sikt och kräver också mer från verksamheten. Inköp som gjordes inom entreprenaden kommer efter ett återtag behöva hanteras av förvaltningens egen personal och egna avtal inom flera områden kommer troligtvis behöva upphandlas och löpande förvaltas.

Kategoristyrning

Stadens arbete med kategoristyrning är ett betydelsefullt verktyg för att optimera resurser och sätta användarnas och invånarnas behov i fokus. Det är även en viktig del i att anpassa strategiskt viktiga områden för att möta behov under höjd beredskap.

Förvaltningen bidrar till stadens kategoristyrda arbetssätt genom att vara kategoriägare för kategorin bemanningskonsulter samt att medverka i nätverk och ge input till andra kategoriägare i syfte att utveckla arbetssätt och avtal inom befintliga kategorier.

Genom ett fortsatt nära samarbete och kunskapsutbyte med andra stadsdelsförvaltningar och bolag kan samordningsvinster lättare erhållas och kvaliteten ytterligare höjas i upphandlingar och avtal.

Informationssäkerhet och digitalisering

Världsläget är fortsatt oroligt vilket innebär att säkerhetsfrågor inklusive informationssäkerhet står högt på agendan både globalt och nationellt. För att möta invånarnas förväntningar, och för att vara tillgängliga, men även för att effektivisera förvaltningens verksamheter och processer kommer det att behövas ett fortsatt fokus på digitalisering och digitala verktyg. Det innebär investeringar i både teknik och kompetens. Under respektive verksamhetsområde beskrivs behov, utmaningar och kommande satsningar på digital teknik. Utvecklingen ställer också krav på en ökad kompetens gällande cybersäkerhet, informationssäkerhet och GDPR.

Under de kommande åren behöver staden och förvaltningen att följa utvecklingen och anpassa sig efter ny lagstiftning och regelverk gällande digitalisering, IT-säkerhet och informationssäkerhet. Det finns ett växande behov av att kunna hantera nya teknologier, förväntningar och utmaningar som till exempel AI och molntjänster.

Inom EU har arbetet med att stärka motståndskraften i samhällsviktig verksamhet prioriterats

de senaste åren. Syftet är att stärka förmågan att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner inom hela unionen och därför har NIS2 och CER-direktivet tagits fram som ska implementeras i svensk lag under 2025 (cybersäkerhetslagen). En ny nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet kommer även att tas fram i syfte att höja den nationella cybersäkerheten. Offentlig förvaltning är en av de sektorer som omfattas av NIS2 såväl som CER, vilket gör att Stockholms stads förvaltningar och bolag omfattas. Den nya lagstiftningen innebär troligen att en större andel av förvaltningens verksamheter omfattas än av nu gällande NIS1-direktiv. Likaså väntas kraven på samhällsviktiga verksamheternas informationssäkerhet öka vilket kan medföra ökade krav på kompetens, ökade personella resurser och ökade kostnader.

Fortsatt fokus för förvaltningen är att öka medvetenhet och kompetens inom informationssäkerhet och GDPR och att säkerställa en god informationssäkerhetskultur. Detta innebär exempelvis att medarbetarna ska ha god insikt i principerna för behandling av personuppgifter och säkerställa att dessa följs. Vidare innebär detta att verksamheterna inför nya behandlingar genomför konsekvensbedömningar där så är nödvändigt utifrån hur de registrerade kan drabbas vid eventuella incidenter. Verksamheterna ska ha egna formulerade mål för sitt arbete för att stärka informationssäkerheten och dataskyddet.

4 Sammanfattande ekonomisk analys

4.1 Drift

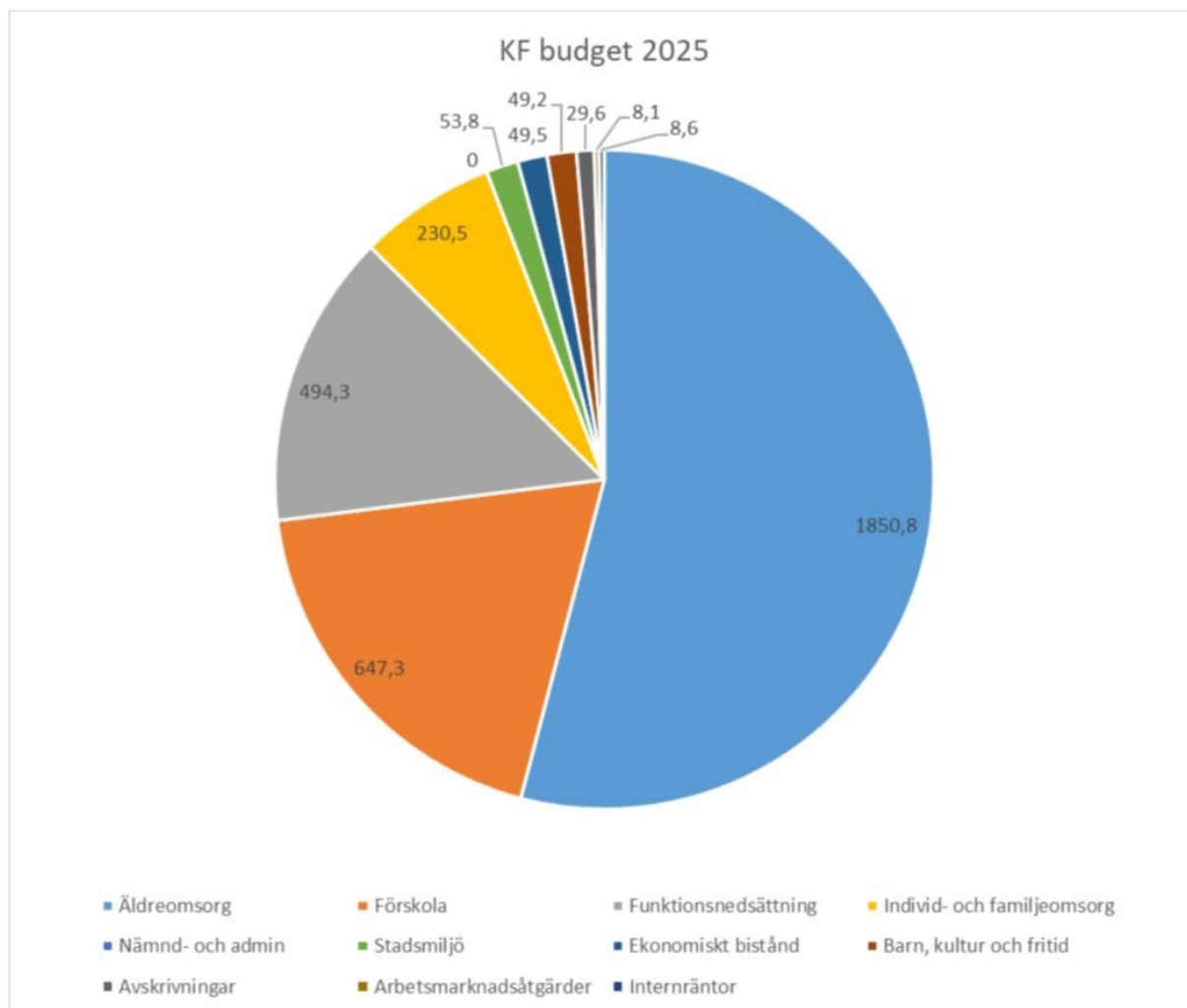
Enligt Sveriges Kommuner och Regioners prognos, cirkulär 24:56, får hushållen bättre ekonomi till följd av att räntekostnaderna sjunker. Det är hushållens konsumtion som får konjunkturen att växla upp under år 2025. Konjunkturen beräknas också växa under 2026 och 2027 främst beroende på att fler personer kommer i arbete. Detta påverkar skatteunderlaget i staden positivt.

Det beräknas bo cirka 156 700 invånare i Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde i slutet av 2028. Utöver detta finns omkring 300 000 arbetande i området och dagligen passerar det över 200 000 personer genom Stockholms centralstation. Stadens resursfördelningssystem utgår endast från stadsdelsnämndsområdets befolkning och behov. Stora delar av resurserna riktas till förskolebarn samt äldre personer över 80 år. Under perioden 2025–2028 beräknas en minskning av antal förskolebarn med 6,5 procent medan gruppen över 80 år beräknas öka med 25 procent, enligt Swecos senaste befolkningsprognos från år 2024. Allt mer resurser läggs även åt säkerhetsfrågor. I dagsläget finns inte någon resursfördelning utifrån det utmanande arbetet kring säkerhetsfrågor som bedrivs inom samtliga stadsdelsnämnder vilket gör att detta arbete bedrivs genom att andra verksamhetsområdets resursfördelning används.

Nedan kommenteras stadsdelsnämndsområdets sammanlagda budget i plan. Budgetramarna för åren 2026-2028 är antagna av kommunfullmäktige i samband med beslutet om budget 2025. Planerna grundar sig på de prestationer som var aktuella våren 2024. Budgetramen som kommer gälla för Norra innerstadens stadsdelsnämnd är marginellt justerad under planeringsperioden. Inom verksamheterna äldreomsorg samt stöd och service till personer med funktionsnedsättning har budget för kommande år tagit hänsyn till

befolkningsutvecklingen och framför allt att gruppen över 80 år ökar.

Kompensation för kostnadsökningar till följd av lönerörelse och till exempel hyreshöjningar omfattas inte av ramarna. Nettobudget för driftverksamheten 2025 uppgår till 3 421,7 mnkr och fördelas enligt följande:

Av bruttokostnader år 2024 uppgår personalkostnaderna till cirka 31 procent och lokalkostnaderna till cirka 8 procent. Kostnaderna för köp av verksamhet utgör 42 procent. Stora framtida underhållsbehov i fastigheter ägda av Micasa kommer ge fortsatta kostnadsökningar genom uppindexering av avtal, hyror och löneökningar som troligen överstiger det normala. De kommande kostnadsökningarna medför krav på effektiviseringar inom samtliga verksamheter. Arbetet inriktas på fortsatt minskning av sjukfrånvaro och ett effektivt lokalutnyttjande.

Även förslaget om ny chefstruktur kommer till en början av planperioden innebära kostnadsökningar i form av ökade arbetskraftskostnader. Kravet på civil beredskap samt

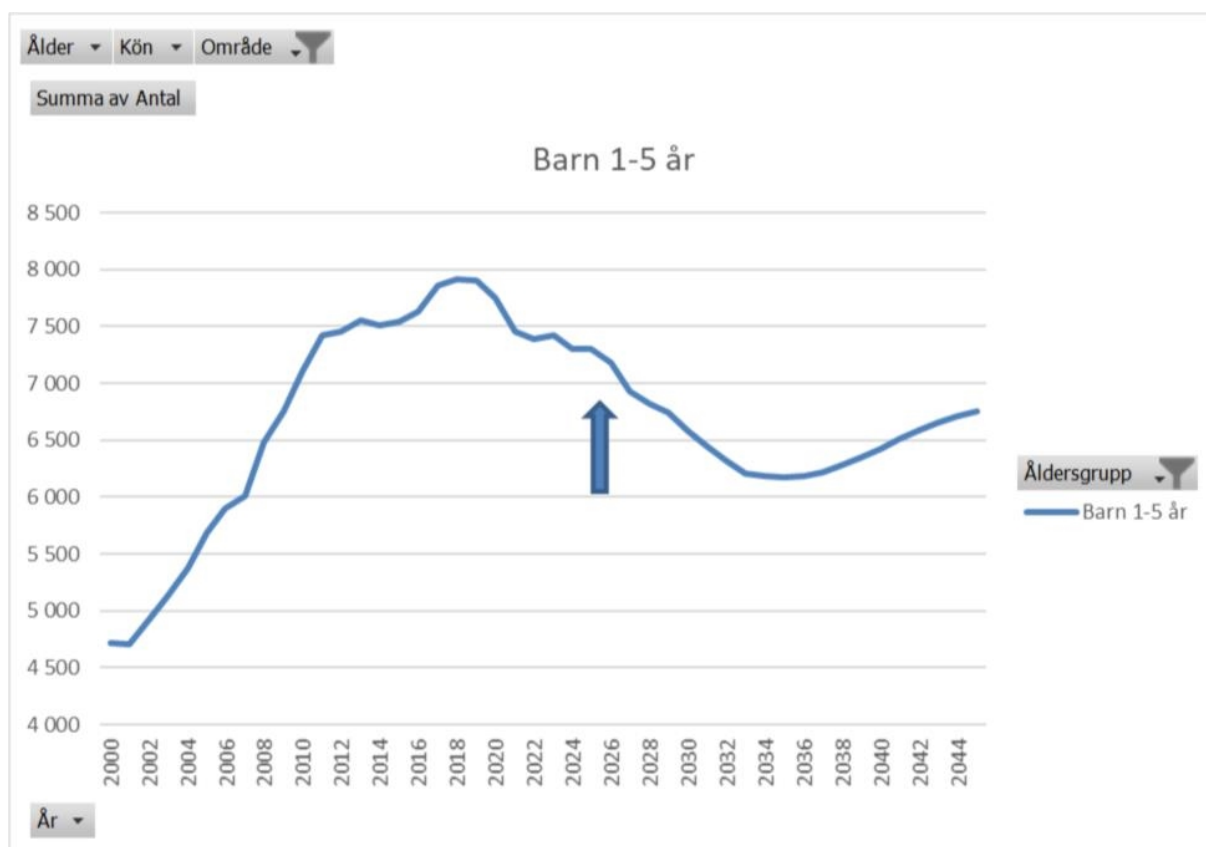

trygghetsarbete ökar. Det finns ingen ersättning för dessa kostnader inbyggt i någon av de områden som stadsdelsförvaltningen får resursfördelning för. Det innebär att resurser tas från andra områden för att finansiera det trygghetsskapande arbetet i stadsdelsnämndsområdet.

Förskola

De senaste åren har det skett en minskning av antal barn på förskolor inom Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde både i kommunal och enskilt driven regi. Detta har inneburit att en överkapacitet uppstått i förskolelokalerna och förskolor har avvecklats. För närvarande görs en genomgång av samtliga förskolelokaler för att få ett grepp om skick och underhållsbehov samt kapacitet för att anpassa lokalerna utifrån det framtida behovet av förskolor.

Befolkningsprognosen för antalet barn i åldern 1-5 år visar på en minskning med 6,5 procent från år 2024 till år 2028 och 13,5 procent till år 2032 då kurvan för antalet barn förväntas börja öka igen.

Hyreskostnaden i snitt ligger på 33 673 kronor per barn och år. De flesta av nämndens förskolor ägs av privata fastighetsägare. Fastighetsägarnas hyreskostnadsindex för år 2025 utgår utifrån konsumentprisindex i oktober månad 2024 som ökade med 1,6 procent vilket innebär fortsatta kostnadsökningar för hyra under 2025. Idag utgör den peng som kommunfullmäktige beslutat ska gå direkt till förskolorna, 80,5 procent av den schablon som ges i budgettilldelning. Mellanskillnaden mellan schablon och beslutad peng är 19,5 procent som därmed ska finansiera hyror, lokalunderhåll, avdelningsstöd, kostnader för gemensamma verksamhetssystem med mera. 2025 utgör mellanskillnaden 30 150 kronor till 35 915 kronor

per förskolebarn, vilket kan jämföras med tidigare nämnda siffra om att hyreskostnaden är 33 673 kr per barn och år.

Hyresutjämningsystemet för stadsdelsförvaltningarna behöver även fortsättningsvis ses över. I dagsläget används en del av det socioekonomiska tillägget för att betala de höga hyror som finns inom stadsdelsnämndsområdet. En ytterligare utmaning för nyetablering av förskolor utgörs av fördyrningar under byggprojektens gång. Detta ger i sin tur höga kostnader för förgävesprojekteringar om projekten inte godkänns alternativt höga framtida hyreskostnader om projektet ändå godkänns. Förvaltningen hamnar på så sätt i svåra dilemman både gällande kostnader och lokalbehov.

Under planperioden fortsätter arbetet med klimatinvesteringar och insatser som främjar en klimatsmart och giftfri förskola, vilket medför att extra medel för dessa ändamål är en förutsättning för ett fortsatt arbete.

Förvaltningen upplever att det finns brister i samverkan med stadens fastighetsägande bolag och nämnder. Bristande helhetssyn leder till höga kostnader och högre hyror än vad som är skäligt. En annan modell och arbetssätt med bättre samverkan där verksamheternas behov och ekonomi styr mer vore fördelaktigt för staden som helhet.

Barn, kultur och fritid

I takt med att stadsdelsnämndsområdet växer med byggandet av Hagastaden och Norra Djurgårdsstaden ökar behoven av medel för ungdomssatsningar så att till exempel parklekar, ungdomsgårdar och fältassistenter kan möta invånarnas behov av aktiviteter och bidra till en ökad trygghet i stadsdelsnämndsområdet. Förvaltningen ser att det blir allt viktigare att möta barn och ungdomar på nya platser vilket kommer innebära ökade kostnader under planperioden.

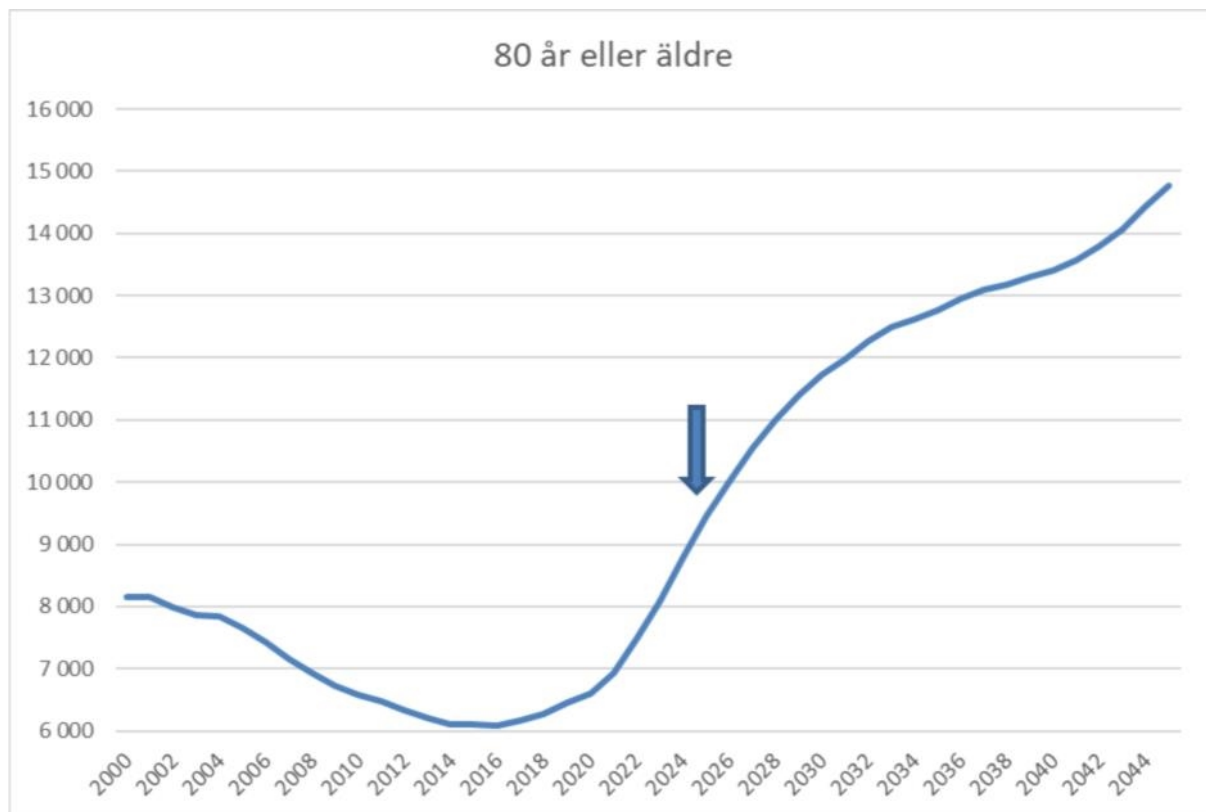
Många ungdomar från andra stadsdelsnämndsområden samt kommuner i regionen åker till Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde på fritiden samt deltar i nämndens verksamheter. Förvaltningen utgör därmed också en viktig aktör för att fånga upp även dessa ungdomar och ge dem en meningsfull fritid för att stärka tryggheten i hela regionen. Någon extra tilldelning för detta utgår inte i nuvarande resurstilldelning.

Äldreomsorg

Andelen invånare över 80 år beräknas öka med 25 procent eller med 2 196 personer under planperioden. Dessa är i huvudsak målgruppen för insatser inom äldreomsorgen. För att möta ett ökande behov av omsorg ska två nya vård- och omsorgsboenden byggas som beräknas vara klara tidigast 2030. Planerna är dock överklagade och byggstarter kommer därmed senareläggas.

Stora delar av Micasas fastigheter behöver renoveras och denna renovering sammanfaller med att dessa båda nya vård- och omsorgsboenden står färdiga. Det innebär att nytillskottet av platser kommer vara begränsat. Vidare innebär renoveringar av befintliga vård- och omsorgsboenden stora ökningar av hyreskostnader. Hyresökningen kommer inte fullt ut kunna debiteras boendena inom särskilda boendena vilket kommer medför en ökad nettohyreskostnad efter färdigställandet av renoveringarna. Det är viktigt att planeringen av dessa underhållsåtgärder sker i nära dialog med verksamheten.

En effekt av ökade kostnader för lokaler är att den ersättning som fördelas för respektive boendeplats i större utsträckning går till kostnadstäckning för hyra. Utrymmet för personal minskar vilket kan påverka kvaliteten i omsorgen. Staden bör utreda möjligheten till ersättning för hög hyra för att skapa likvärdiga förutsättningar för god vård oavsett lokalkostnad.

Gruppen äldre med psykosociala problem, missbruk och hemlöshet kommer öka enligt förvaltningens prognos. En farhåga är att effekter efter pandemin och händelseutvecklingen i Europa bidrar till att denna grupp ökar ytterligare. Det förväntas också ske en ökning av personer som drabbas av stroke eller demenssjukdom.

Vasaträffen är en kommunövergripande, öppen verksamhet (KÖV) och spelar en viktig roll för att motverka social isolering och ensamhet. Anslaget i stadens budget för denna verksamhet har varit detsamma sedan åtminstone år 2008. Anslaget för Vasaträffen har därför justerats med omfördelning av budget inom äldreomsorgen för att möta ökade kostnader som löner och hyror. För att kunna driva en kommunövergripande verksamhet effektivt behövs en översyn av det kommunövergripande anslaget. Sammantaget innebär ett ökat behov av insatser för dessa grupper ökade kostnader för äldreomsorgen på längre sikt. Införandet och utveckling av välfärdsteknik kommer också att innebära högre kostnader på verksamhetsnivå i form av utbildningssatsningar och eventuellt ökade resurser.

För att kunna möta den ökande gruppen äldre över 80 år behöver förvaltningen öka satsningarna inom de förebyggande och hälsofrämjande verksamheterna. Förutom de öppna

verksamheterna har förvaltningen dagverksamheter med olika inriktningar. Ersättningsnivå behöver sättas så det blir en förstärkning till dagverksamheterna utan att de behöver göra åtstramningar på grund av låg höjning av ersättningsnivåerna.

Hemtjänsten kommer också få en viktigare funktion i framtiden och behöva ta en större andel av äldre med behov av stöd. En utmaning med låg ersättningsökning är att fortsätta göra yrket i hemtjänsten attraktivt. Med en låg ersättningsökning som förvaltningen nu ser kommer det bli en påfrestning att hålla den linjen.

Hemtjänsten har återkommande utmaningar med kunder som nekar utförande i dörren. En avgift för kund och en ersättning till utförare kan då möta en del av kostnaden som utföraren har då tiden är planerad med personal.

Socialtjänst

De höga kostnaderna för persontransporter innebär en utmaning för att nå en budget i balans. Kostnaderna för persontransporter belastar idag det fasta anslaget trots att de i stor utsträckning är kopplade till att brukarna har insatser som daglig verksamhet inom LSS som tillhör det rörliga anslaget. En lösning skulle kunna åstadkommas om medel för persontransporter fördelades via det rörliga anslaget. Inom stadsdelsnämndsområdet finns en ungdomsmottagning som är en kommunövergripande verksamhet (KÖV) där anslaget varit detsamma sedan start. Anslagen för KÖV behöver uppräknas för att bibehålla en god verksamhet. Ungdomar har möjlighet att söka till valfri ungdomsmottagning varför förvaltningen vill lyfta att samtliga ungdomsmottagningar bör finansieras som kommunövergripande verksamhet.

Regeringen har meddelat att en ny socialtjänstlag kommer införas sommaren 2025. Omställningen tar många år och kräver ett långsiktigt arbete. En socialtjänst som kan finnas till för de med störst behov och samtidigt ska driva ett mer omfattande långsiktigt och förbyggande arbete med tidiga insatser är också mer resurskrävande än dagens uppdrag. Det går inte i dagsläget att uppskatta kostnaderna för att genomföra detta i ett inledningsskede. Det bör dock på längre sikt ge effekter genom färre placeringar. Regeringen har meddelat att de avsätter totalt 8 miljarder kronor fram till 2028 för kommuner att arbeta med kompetens- och bemanningssatsningar inför införandet av ny socialtjänstlag. Beskedet möjliggör för kommuner att långsiktigt kunna planera för insatser kopplat till införandet av den nya socialtjänstlagen under förutsättning att staden får ta del av detta statsbidrag.

Behovet av ekonomiskt bistånd är till stora delar beroende på arbetsmarknadens utveckling. Enligt Sveriges kommuner och regioners analys (cirkulär 24:56) blev sysselsättningen och arbetade timmar lägre än prognostiserat år 2024 för att åter öka något under 2025. Under åren 2026-2027 prognostiseras en starkare återhämtning avseende sysselsättning. Detta kommer innebära fortsatt stort behov av ekonomiskt bistånd men att behovet beräknas minska under 2026 och 2027.

Stadsmiljöverksamhet

Parkdrift

När staden växer och nya parker byggs ökar också behovet av skötselinsatser, men med det gällande fördelningssystemet ökar inte medlen för skötsel när nya parker tillkommer i

praktiken.

I fördelningsnyckeln finns "kvadratmeter parkmark" som fördelningsbegrepp. Detta begrepp tar inte hänsyn till vilka anläggningar som finns på ytan. Andelen dyra skötselanläggningar såsom lekplatser eller perennrabatter i jämförelse med billigare element spelar stor roll för kostnaden för parkmarken. I samband med ny exploatering är ambitionsnivån ofta hög, vilket ger en större andel parkyta som är dyr att förvalta. Då stadsdelsförvaltningarna inte har full rådighet över utformningen av dessa anläggningar har de inte heller möjlighet att styra kostnadsutvecklingen. Utöver att driftkostnaden stiger vid byggandet av fler ambitiösa anläggningar ökar även storleken på kommande reinvesteringar.

Gårdar för förskolor och skolor

Många förskolor och skolor, som saknar eller har begränsad tillgång till utomhusverksamhet, använder idag stadens intilliggande parker. Slitaget på parkerna är stort och förväntas öka då antalet förskolor och skolor som saknar ytor för utomhusverksamhet är många. Den växande andelen gymnasieskolor i innerstaden leder också till ytterligare besökstryck, genom exempelvis utomhusidrott.

Idag finns betydande svårigheter att kunna rusta dessa parker inom ramen för ordinarie parkinvesteringsmedel och det saknas en strategi kring hur staden gemensamt ska kunna finansiera upprustning av parker och lekplatser som påverkats och slitits hårt av förskolor och skolor som inte har egen gård. Vidare finns det ett behov av ett gemensamt regelverk vid upplåtelse av parkmark till skolgårdar gentemot utbildningsförvaltningen där ansvaret för reinvesteringarkostnader tydliggörs.

Förpackningsavfall

Från den 1 januari 2026 införs en ny lag som innebär att kommunerna ska samla in vanligt förpackningsavfall separat på torg eller i parker som är över 2 000 kvadratmeter och där det förekommer betydande mängder förpackningsavfall. Införandet av den nya lagen kan innebära ökade kostnader för stadsdelsförvaltningen då ny utrustning måste finnas i parkerna. I dagsläget är det oklart om det ansvaret och de ekonomiska konsekvenserna kommer hamna hos stadsdelsförvaltningarna eller hos trafikkontoret.

4.2 Investeringar

Nedan redovisas den sammanlagda investeringsbudgeten för Norra innerstadens stadsdelsområde.

Investeringar totalt (mnkr)	Prognos 2025	2026	2027	2028
Parkinvesteringar	12,5	13	16,5	15
Investeringar med nycklade medel	25,4	25,4	25,4	25,4
Inventarier och maskiner	8,5	10	9,5	8,5
Trädplantering	1	0,5	0,5	0,5
Parkmiljö nära förskolegårdar	2	2	1	1
Biologisk mångfald (sökts i T1 2025)	0,3	0,5	0,5	0,5
Klimatinvesteringar	1,2	18,9	11,4	9,8
Totalt	50,9	70,3	64,8	60,7

Stadsmiljöinvesteringar

Parkinvesteringar utgörs av riktade satsningar beviljade av trafikkontoret samt investeringsmedel fördelade genom fördelningsnyckel. Fördelningen av medel mellan olika parkprojekt framgår av bilaga 1.

Nämnden ansöker årligen om investeringsmedel avseende större parkupprustningsprojekt hos kommunfullmäktige vilka förmedlas av trafikkontoret. Nämnden har för år 2025 tilldelats 12,5 mnkr. Under våren 2025 ansöks om medel för perioden 2026-2028 för ett antal större investeringsprojekt, bland annat upprustning och förnyelse av Solvändan, Hälsingehöjden, Roslagsparken och Tegnérkunden samt Vegaparken.

De investeringsmedel avseende mindre projekt som nämnden varje år tilldelas utifrån fördelningsnyckeln kommer att användas för mindre parkupprustningar, vilka beslutas i samband med kommande års verksamhetsplaner. Denna budget ska även rymma reinvesteringar i stadsmiljön för att bevara funktionen i den befintliga infrastrukturen samt för att främja en långsiktigt hållbar parkmiljö och minska risken för kapitalförstöring.

I arbetet med investeringar finns alltid en risk för förseningar på grund av oförutsedda händelser. För att kunna färdigställa projekten är det därför nödvändigt att kunna omdisponera medel mellan olika projekt och år. Samma utmaningar gäller även för projekt inom ramen för klimatinvesteringar.

Klimatinvesteringar

Sökta och beviljade klimatmedel för 2025 redovisas nedan, liksom planerade investeringar för 2026 till 2028.

Klimatinvesteringar & klimatanpassningar	Prognos 2025	2026	2027	2028
Utbyte av äldre belysning till LED	0	6,5	6,5	6,5
Utbyte av äldre vitvaror	0	0,2	0,2	0,2
Hållbara transporter	0,2	0,2	0,2	0,1
Biokolsplanteringar	0	1	1	1
Smarta kärl för sopsortering	0	1	1	1
Skyfallsmagasin Humlegården	1	7	1	
Motverka värmeöar	0	0,8		
Klimatanpassning av verksamhetslokaler	0	1	1	1
Hållbara bevattningsystem	0	2	0,5	
Totalt	1,2	19,7	11,4	9,8

Klimatinvesteringar i plan redovisas mer ingående i bilaga 6.

Maskiner och inventarier

På sikt ser förvaltningen behov av ytterligare investeringsbudget för inköp av medicinskåp och låsbyten inom flera vård- och omsorgsboenden samt för inköp av inventarier i samband med uppstart av en ny förskola.

Investeringar - Maskiner och Inventarier	Prognos 2025	2026	2027	2028
Reinvesteringar	8,5	8,5	8,5	8,5
Medicinskåp och låsbyten inom VoB	0	1,5	0	0
Uppstartskostnader fsk	0	0	1	0
Totalt	8,5	10	9,5	8,5

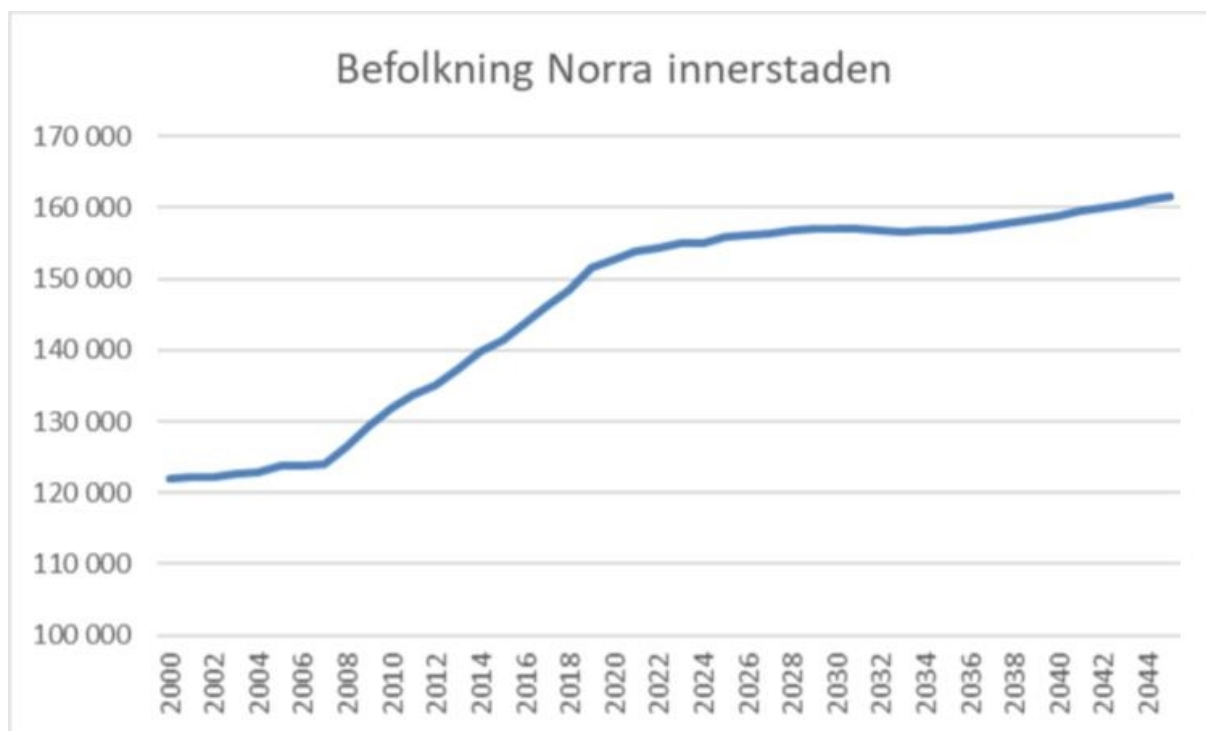
4.3 Verksamhetsprojekt

Ingen information att delge.

5 Lokalförsörjningsplan

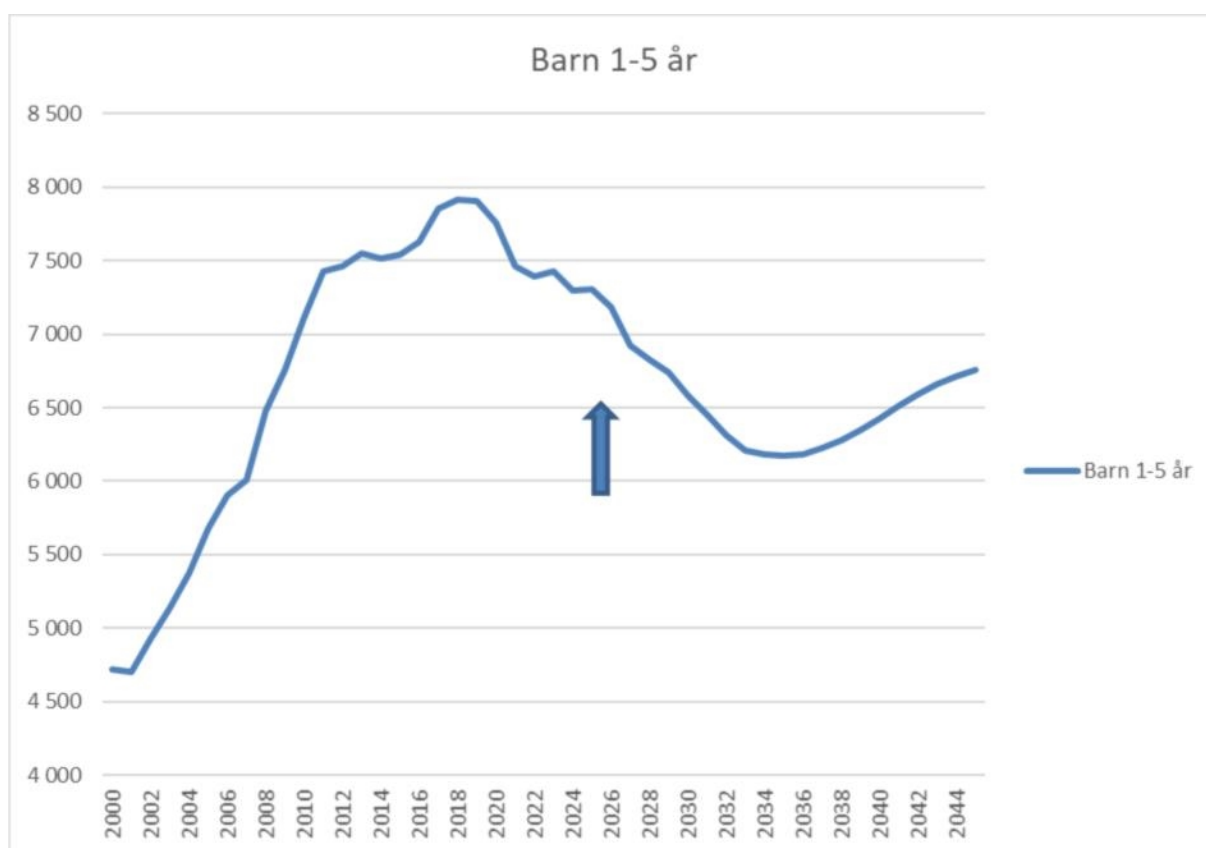
5.1 Sammanfattning

Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde har idag cirka 156 000 invånare och befolkningsantalet prognostiseras, utifrån Swecos befolkningsprognos, hålla en relativt jämn nivå tills år 2040 då befolkningstillväxten ökar och uppnår cirka 161 000 invånare år 2044. Tabellen visar Norra innerstadens populationsutveckling mellan år 2000 till 2044:

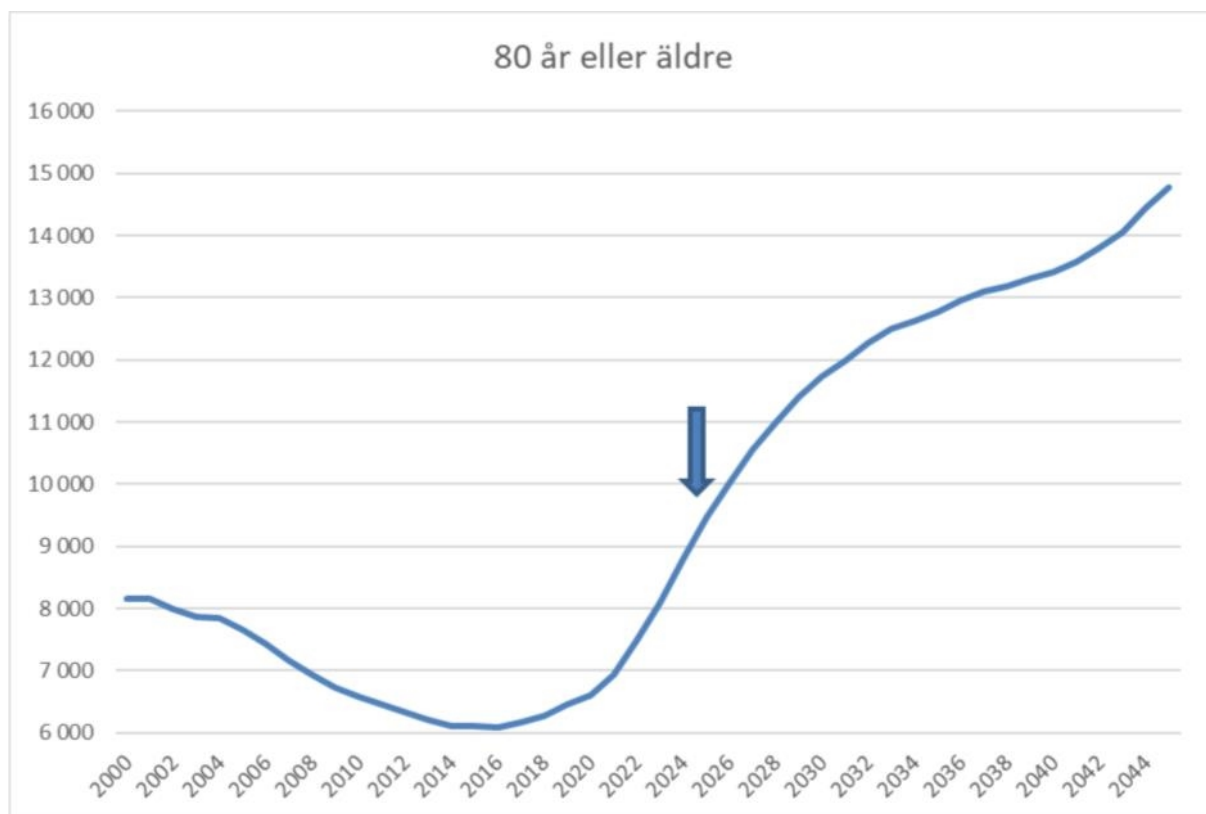

Prognoser gällande barnantalet är vikande mellan åren 2024 till 2044. Barnantalet minskar från 7 300 1-5 åringar år 2024 till 6 753 barn år 2045. Totalt minskar barnantalet 1-5 åringar under perioden med 545 barn vilket illustreras med följande tabell.

Personer över 80 år förväntas öka kraftigt från 8 801 personer år 2024, till 14 765 personer år 2044 enligt följande tabell.

En viktig del i lokalplaneringen är att bevaka att tillräckligt med lämpliga verksamhetslokaler byggs i nya stadsutvecklingsområden. Bedömningar och analyser är gjorda utifrån de prognoser som finns tillgängliga och ser till behovet av verksamheter oavsett framtida regiform. Det är en utmaning att på förhand prognostisera ålder, familjekonstellationer samt behov hos de som flyttar in till Norra innerstadens stadsutvecklingsområden, vilket leder till en osäkerhet vid planeringen av verksamhetslokaler.

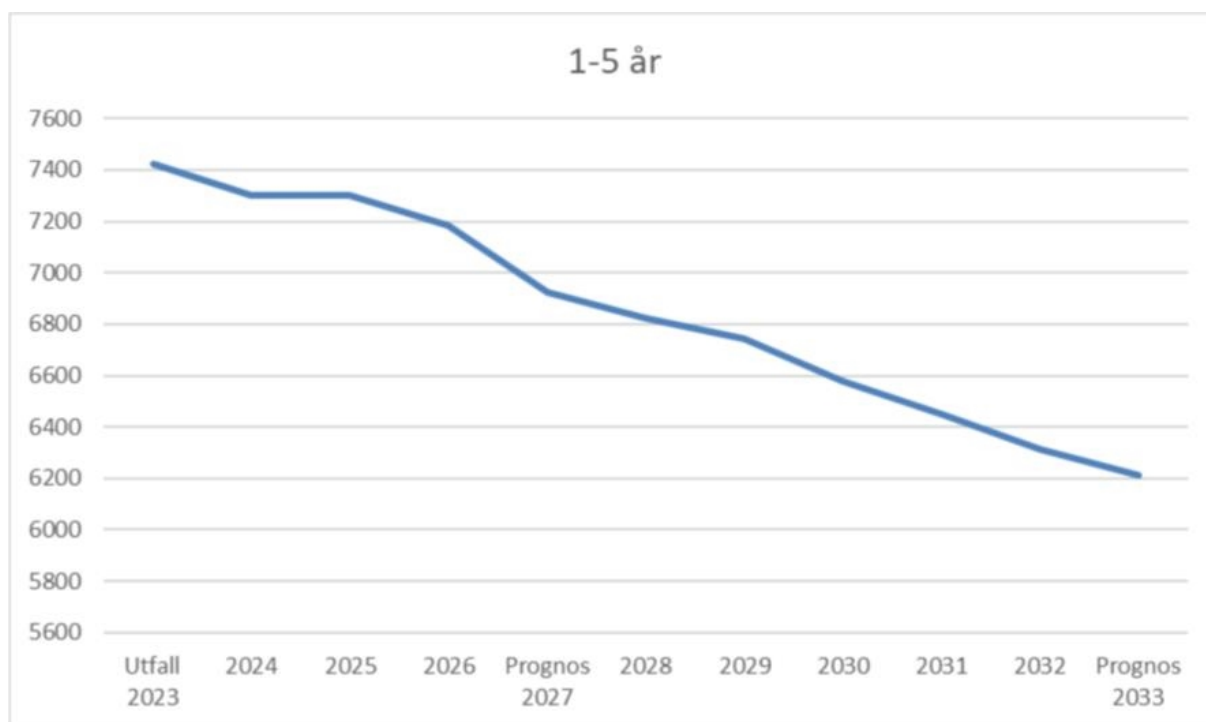
Det finns behov av att utveckla samverkan med övriga förvaltningar, inte minst med utbildningsförvaltningen i syfte att effektivisera lokalnyttjandet. Kontinuerligt pågår arbete för bättre lokalsamordning och avveckling av lokaler som inte behövs.

På grund av rådande lågkonjunktur står många byggprojekt still och medför också en osäkerhet kring när nya invånare förväntas flytta in. Kostnaderna för att etablera nya lokaler är resurskrävande ur flera perspektiv för en stadsdelsförvaltning och en förutsättning ur ett kostnadsperspektiv är att kunna fylla de nya lokalerna med verksamhet. Planering för framtiden behövs med att säkerställa verksamhetslokaler i stadsutvecklingsområdena, men det blir allt svårare att motivera nyproduktion när prognoserna visar på ett lägre behov av förskoleplatser.

En utmaning inom stadsdelsnämndsområdet är lokalernas hyreskostnader som ligger över stadens rekommenderade högsta hyresnivåer. Hyresnivån i innerstaden är generellt högre än i andra delar av staden. Det finns även utmaningar kopplat till den befintliga utformningen på en del av de befintliga lokalerna som är kostnadsdrivande ur ett verksamhetsperspektiv.

Bedömningen utifrån de prognoser som finns idag är att det inte behövs fler förskoleplatser inom Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde de närmaste åren, men behovet av förskoleplatser väntas öka i stadsutvecklingsområdet Norra Djurgårdsstaden preliminärt 2028-2032. Med den ökande gruppen äldre finns ett framtida behov av lokaler som kan inhysa fler sociala träffpunkter, dagverksamheter samt hemtjänst.

5.2 Planeringsförutsättningar

Prognoser gällande barnantalet är sjunkande för Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde mellan åren 2024 till 2033, då antalet barn minskar från 7 300 till 6 210. Ökningen i slutet av perioden beror framför allt på en ökad nybyggnation och inflyttning till området Norra Djurgårdsstaden vilket förväntas leda till att behovet av förskoleplatser ökar något.

Det är en utmaning att på förhand prognostisera vilka invånare och grupper som förväntas flytta in till stadsutvecklingsområdena Hagastaden, Norra Djurgårdsstaden samt kommande utvecklingsområde Sabbatsberg. Detta påverkar behovet av förskolor, parklekar, grupp- och servicebostäder, vård- och omsorgsboenden, lokaler för daglig verksamhet samt träfflokaler. Inom stadsdelsnämndsområdet som helhet förväntas gruppen äldre öka markant vilket innebär ett ökat framtida behov av lokaler som kan inhysa fler vård- och omsorgsboenden, sociala träffpunkter, dagverksamheter samt hemtjänst.

Det finns också en inneboende problematik i att det tenderar att bli kostnadsdrivande att bygga nytt samt bedriva verksamhet i innerstadens stadsutvecklingsområden. Ofta blir det svårt att hålla sig inom stadens givna budgetramar och här ser förvaltningen gärna att dessa ramar ses över. Förvaltningen ser ett behov av ramar specifikt för nyproduktion av verksamhetslokaler i komplexa stadsutvecklingsområden där marken och tomträttsavgälden är

dyr. Samtidigt är nybyggda förskolor ofta bättre anpassade för verksamheten.

Behov av flexibel lokalplanering i stadsutvecklingsområden

Analys- och prognosarbetet blir viktigt för att kunna ta fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt. I stadsutvecklingsområden är behoven av förskoleplatser för åldersgruppen 1-5 initialt ofta stora, men behovet övergår efter cirka 3-5 år till behov av skolplatser. Därför bör skolor som planeras i dessa områden inrättas för förskoleverksamhet för att sedan kunna växla över till skola allt eftersom behov uppstår.

För att stärka och effektivisera arbetet kring att skapa funktionella och resurseffektiva verksamhetslokaler inom förskola pågår ett samarbete med SISAB för att hitta lokaler i deras bestånd som kan användas mer effektivt och ändamålsenligt jämfört med nybyggnation i flerbostadshus. Ett exempel är utredningen om en möjlig förskola i Hjorthagens gamla skola.

5.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Hyreskostnaden för förvaltningen för år 2024 var 310 miljoner kronor. Bedömningen är att hyrorna under planperioden utan ordinarie hyresökningar kommer öka till 313 miljoner kronor. Många av stadsdelsnämndsområdets fastighetsägare är privata och ökningen av hyror utgår från konsumentprisindex i oktober. Då det fortfarande råder en hög inflation kommer detta påverka kostnaderna framöver.

Stadens resursfördelningssystem tar inte hänsyn till de höga hyresnivåerna i innerstaden där det vid varje omförhandling av hyreskontrakt sker en marknadsanpassning av hyrorna och ansvar för inre underhåll övergår till nämnden, vilket medför betydande kostnadsökningar.

Hyreskostnader inom förskola

Stadsdelsförvaltningar erhåller en förskoleschablon per barn för verksamheten enligt stadens resursfördelningssystem. Ersättningsmodellen ger dock inte full kostnadstäckning och inom nuvarande fördelning täcks förskolans totala kostnader inte inom tilldelad ram. Pågående uppbyggnad av förskolelokaler i stadsutvecklingsområden innebär också höga hyresnivåer. Hyreskostnaderna inom förskolan har ökat bland annat till följd av utbyggnad av förskolelokaler. Nya lokaler som tagits i bruk har högre hyresnivåer vilket ställer krav på effektivt lokalutnyttjande. Det blir även ökade kostnader för investeringar i inventarier som uppstår vid etablering av nya förskolor. Förskoleavdelningen arbetar med att nå ett effektivt lokalutnyttjande i förhållande till det nu sjunkande barnantalet i stadsdelsområdet.

Det är en utmaning att redan beslutade projekt kraftigt ökar i kostnad, och att den summa förvaltningarna har fått beslutat inte längre överensstämmer med projektets kostnader. Hyreskostnaderna för nyproduktion har ökat till följd av den höjda internräntan.

Framtagande av underhållsplaner

I flertalet lokaler svarar förvaltningarna för underhåll av både lokaler och gårdsutrustning. Arbetet pågår med att upprätta underhållsplaner för samtliga kommunalt drivna förskolor i stadsdelsnämndsområdet. Behoven är särskilt stora inom ett antal förskolor vad gäller ventilation och ytskikt, vilket på sikt kan medföra investeringskostnader. Utveckling av möjligheterna till lokalsamordning och att avveckla lokaler som inte behövs är ett led i effektiviseringsarbetet.

5.4 Samverkan

Samverkan pågår bland annat med utbildningsförvaltningen vid samplanering av lokaler i stadsutvecklingsområden. Samverkan bedrivs också med närliggande stadsdelsförvaltningar avseende platstillgång. Löpande samverkan sker även med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret. Bedömningen är att samverkan, inte minst med utbildningsförvaltningen, behöver förstärkas och utvecklas. I synnerhet gäller det i så kallade nybyggnadsområden där planeringen av förskola respektive skola bör ske i samråd för att kunna nyttja lokalerna effektivt över tid. Områden som initialt inrättas för förskoleverksamhet ska vid senare skede kunna växla över till skola allt eftersom behov uppstår samt tvärt om då det behovet finns.

Inom förvaltningen bedrivs flera verksamheter i samverkan med Kungsholmens och/eller Södermalms stadsdelsförvaltningar. Samverkan sker inom verksamhetsområdena försörjningsstöd, parkmiljö, budget- och skuldrådgivning, ungdomsmottagning, hemtjänst samt samhällsvägledning till nyanlända.

Vid Sandhamnsgatan delar hemtjänstverksamheten en lokal med flera andra verksamheter, bland annat med hälsofrämjande verksamhet för personer över 65 år, RIO-träffen samt med Vuxenskolan Stockholm. Lokal för platssamverkan på Sergels torg är en samverkanslokal som nyttjas av aktörer som socialförvaltningen, stadens mobila ordningsvakter och polisen. Här sker även en samverkan med Kulturhuset/Stadsteatern kring bland annat skalskyddet.

En platssamverkanslokal på Centralstationen har startats upp i samverkan med fastighetsägaren Jernhusen för att bättre stödja människor i utsatthet som stadigvarande uppehåller sig på Stockholms centralstation och Cityterminalen. Det finns även en lokal för öppen fritidsverksamhet i Vasastans ungdomsgård och där Tre liljor har sin verksamhet. Tre liljor är en fritidsverksamhet för barn och unga med funktionsnedsättning. Lokalerna samnyttjas även med närliggande Matteusskolan som bedriver fritidsverksamhet dagtid i lokalerna och står för halva kostnaden av hyran för lokalen.

5.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet

5.5.1 Nuläge 31 januari 2025

Arbete med att strukturera och effektivisera hanteringen av det befintliga lokalbehovet pågår löpande. Nedan redogörs för nuläget av ett urval av nämndens befintliga lokaler som inte omfattas av äldreboendeplaneringen eller planeringen för bostäder inom omsorgen om personer med en funktionsnedsättning.

Förvaltningskontor

Inom Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde finns för närvarande två förvaltningskontor. Ett förvaltningskontor ligger på Sankt Eriksgatan 117 med cirka 140 kontorsarbetsplatser belägna i en öppen planlösning som samnyttjas av cirka 160 medarbetare, fördelat på 2 361 kvm. Lokalerna kan tidigast lämnas i maj 2027. Det andra förvaltningskontoret är beläget vid Karlavägen 104. Ytan för de administrativa lokalerna uppgår till 3 484 kvadratmeter. I lokalerna finns reception, besöks- och mötesrum i en separat del samt cirka 220 arbetsplatser

belägna i öppen planlösning. Lokalerna är nyligen ombyggda och togs i bruk januari 2020. Enligt hyresavtalet kan lokalerna lämnas tidigast i december 2026/2027 om uppsägning sker senast i december 2025.

Ambitionen är att förvaltningen ska ha ett gemensamt förvaltningskontor. Behov finns av en lokal som rymmer cirka 380 medarbetare och mer publika delar samt möteslokaler för större grupper av medarbetare. Andra viktiga parametrar är närhet till kollektivtrafik samt en skälig hyresnivå. Närhet till kollektivtrafik är en viktig tillgänglighetsfråga ur ett invånarperspektiv men också viktig för förvaltningen som en attraktiv arbetsgivare. En viktig aspekt i formandet av ett nytt förvaltningskontor är att på ett bra sätt möta olika avdelningars och enskilda funktioners behov av miljö, teknik och arbetssätt. I dag utreds Sveaplans tidigare flickskola som idag står tom efter att Socialhögskolan lämnat lokalerna.

Lokal för platssamverkan

Inom uppdraget för platssamverkan bedrivs en lokal inom ramen för Vision Klara och På Sergels torg, inom stadsdelen Klara. Både Vision Klara och På Sergels torg är verksamheter som bedrivs i samverkan med andra aktörer både inom Stockholms stad men även med andra myndigheter som polisen och fastighetsägare samt näringslivet. Båda verksamheterna samnyttjar en lokal, Sergelgången 33. Här finns ett antal kontorsarbetsplatser men lokalen nyttjas framför allt för gemensamma möten och utsättningar mellan de olika samverkande aktörerna.

Den andra lokalen på Sergels torg ligger på Sergelsgatan 29, också den i fastigheten Skansen 23. Lokalen förvärvades under slutet av 2024 och anpassas under 2025 för att rymma den nya verksamheten Klaranavet. Klaranavet ska via uppsök och drop in ta emot unga och unga vuxna för "en till en-vägledning" i syfte att hjälpa dem att hitta nya vägar. Verksamheten planeras vara i drift under sommaren 2025.

Parklekslokaler

Inom stadsdelsnämndsområdet finns det totalt fem parklekar; Vasaparken, Humlegården, Gustav Adolf, Tessinparken samt Hjortgläntan belägen i Hjorthagen. Slitaget på parklekarna är stort då skolor och förskolor använder miljöerna som komplement till den egna utemiljön. Några av parklekarna är samlokaliserade med öppen förskola, som har andra krav på inomhusmiljön avseende till exempel ventilation.

Det finns behov av upprustning av de befintliga parklekarna inom stadsdelsområdet. Det gäller såväl parklekarnas inomhusmiljö som utomhusmiljö. Humlegården och Vasaparkens parklekar ska upprustas. Stammar ska bytas, ytskikt renoveras samt att tillgängliga toaletter ska byggas. En upprustning av parklekarnas lokaler kommer innebära höjda hyreskostnader men dessa kan man ansöka om medel för från staden.

Individ- och familjeomsorg

Det finns behov av en ny gemensamhetslokal inom omsorgen för personer med en funktionsnedsättning. Lokalen ska vara tillgänglighetsanpassad och ligga i nära anslutning till de boendes egna lägenheter.

Hemtjänsten

På grund av ökat behov av hemtjänst undersöks möjligheten att hitta en ny lokal i kollektivtrafikhögt läge. Hemtjänsten kommer också utöka sin verksamhet med nattinsatser

vilket också innebär behov av en lokal i kollektivtrafiknära läge.

Övriga lokaler

Det finns ett uppdrag att utreda möjligheten att öppna en fritidsgård i Hjorthagen/Norra Djurgårdsstaden vilket utreds vidare.

Idag finns det tre lokaler i stadsdelsnämndsområdet som hyrs in som kontorsarbetsplatser för förskolan.

5.5.2 Behov och planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)

Det är en utmaning att på förhand prognostisera vilka invånare och grupper som förväntas flytta in till de nya stadsutvecklingsområdena. Förändringarna påverkas av faktorer som förändrade prognoser för till exempel antal barn och äldre inom stadsdelsnämndsområdet men även av nybyggnation i stadsutvecklingsområden och underhållsbehov samt driftskostnader i lokaler.

Hagastaden

I Östra Hagastaden, kvarter 13, planeras ett vård- och omsorgsboende med plats för 90 boende. Inom boendet planeras också en lokal som möjliggör till exempel dagverksamhet för personer med demens. Detaljplanen för Östra Hagastaden antogs av kommunfullmäktige i december 2023, överklagades men vann laga kraft den 28 februari 2025. Tidplanen är osäker men preliminärt kan byggstart av kvarter 13 ske 2029–2030.

Sabbatsbergsområdet

Behov av verksamhetslokaler i de planerade kvarteren i Sabbatsbergsbyn bevakas. I den första av fyra detaljplaner byggs cirka 250 lägenheter men byggstart är ännu osäker.

Norra Djurgårdsstaden

När stadsutvecklingsområdet Norra Djurgårdsstaden är helt utbyggt beräknas cirka 12 000 nya bostäder ha uppförts. I de färdigbyggda etapperna i Hjorthagen har förvaltningen i planeringen utgått från ett behov motsvarande 21 förskoleplatser per 100 bostäder. I den kommande planeringen av förskolor i nya etapper av utbyggnaden är det svårare att avgöra det exakta behovet av antal förskoleplatser. Perioden av minskat antal förskolebarn pågår något längre än tidigare prognosticerat. Prognosen visar också att antalet barn minskar mest i de centrala delarna av stadsdelsnämndsområdet. Från 2028 börjar antalet barn sakta öka igen i stadsdelen Hjorthagen-Värtahamnen främst till följd av Norra Djurgårdsstaden. Följsamheten utifrån barnunderlag och efterfrågan på förskoleplatser är därmed mycket viktig för att säkerställa en rätt dimensionerad organisation.

5.5.3 Behov och planering för lokaler år 2034-2045 (andra planeringsperioden)

Det finns inga idag kända lokalförändringar för övrig kommunal verksamhet inom denna planperiod.

5.6 Lokalplanering - pedagogisk verksamhet

5.6.1 Nuläge 31 januari 2025

Med fortsatt sjunkande barnantal och den stigande hyreskostnadsutvecklingen i innerstaden, behöver förvaltningen fortsätta arbetet med anpassning av förskolelokaler. Det rådande ekonomiska läget innebär en inbromsande byggnadstakt och nedgången i befolkningstillväxten med färre antal barn i förskoleåldern kommer påverka planeringen både på kort och lång sikt. I dagsläget råder ett generellt mindre överskott på förskoleplatser inom Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde. Det innebär att en samplanering kring utbud och efterfrågan behöver ske framöver. I stadsutvecklingsområdena behöver arbetet med att fortsätta säkerställa verksamhetslokaler pågå trots att det blir svårare att motivera nyproduktion när prognoserna visar på ett lägre behov av förskoleplatser. Här pågår en översyn av hela lokalbeståndet vilket kan innebära att nyproduktion i stadsutvecklingsområden får ersätta redan befintliga lokaler som bedöms vara sämre anpassade för förskolans verksamhet. Det finns även behov av upprustning av lokaler samt att tillgängligheten behöver förbättras.

Per den 31 mars 2024 var 3 904 inskrivna i de kommunala förskolorna och 3 170 barn i fristående förskola i stadsdelsområdet. Totalt var 7 074 barn inskrivna i förskolan. Barnen kommer från det egna stadsdelsnämndsområdet, men även från andra stadsdelsnämndsområden. På de fristående förskolorna finns även barn från andra kommuner inskrivna. Siffrorna kan jämföras med mätningen från oktober 2024 då 3 631 barn var inskrivna i den kommunala förskolan och 2 972 barn i de fristående förskolorna. Totalt var antalet inskrivna barn 6 603. Fördelningen mellan regiformerna var även då 55 procent inskrivna barn i den kommunala förskolan och 45 procent i fristående förskola. Anledningen till att det alltid är fler barn i förskolan på våren jämfört mot hösten är att barn som är sex år går vidare till grundskolan och förskolan fylls kontinuerligt på med yngre barn.

En utmaning är att nyproducerade lokaler har höga produktionskostnader vilket medför att objekten blir räntekänsliga. Förvaltningen har i tidigare ärenden lyft att en höjd internränta kommer generera kraftigt höjda hyror, vilket nu kan påvisas. Omförhandling av hyresavtal innebär ökade hyreskostnader för nämndens förskolor och det uppmärksammas att fler fastighetsägare vill ha marknadshyror. Dessutom finns många av förskolorna i äldre lokaler med gamla ventilationssystem vilket leder till kostsamma åtgärder för att motverka buller och dåligt luftflöde.

Ersättning för hyresnivåer

Kommunfullmäktiges ersättning för förskolor med särskilt hög hyra har förändrats och ersättningen för hyresnivåer över 3 200 kr/kvm har utgått, vilket slår hårt mot innerstadens förvaltningar. Hyresnivåerna i innerstaden är höga, både för befintliga lokaler och för nyproduktion, och den minskade ersättningen gör att förvaltningarna ser utmaningar i att täcka de höga hyreskostnaderna inom ordinarie budget. Detta påverkar förutsättningarna att bedriva likvärdiga verksamheter inom staden. Förvaltningen ser behov av en stadsövergripande översyn av ersättningen inom förskolan så att en likvärdig andel av ersättningen finansierar lokalhyror oavsett var i staden förskolan bedrivs.

5.6.2 Planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)

Beskrivningen av lokalbehovet görs utifrån prognos med avräkning för befintlig kapacitet (både kommunal och enskilt driven förskola/fristående skola) och resulterar i ett totalt behov för förskola.

Förvaltningarna planerar behov av nya förskoleplatser i egen regi med stöd av förskoleprognosen och förskoleframskrivningen kopplat till befintliga hyresavtal avseende förskolelokaler. Förvaltningarna räknar in fristående förskolor i sina prognoser samt bevakar eventuell nedläggning och etablering av fristående förskolor. I de fall en fristående verksamhet väljer att avveckla en förskola är hemkommunen skyldig att bereda plats för de barn som påverkas, varför nämnden alltid bör planera för en viss överkapacitet.

Förskoleframskrivningen samt Swecos befolkningsprognos visar på en minskning av antalet barn i förskoleåldern inom stadsdelsnämndsområdet de närmaste åren. Enligt senaste prognosen beräknas antal barn i åldern 1-5 år att minska fram till 2027 för att därefter långsamt öka fram till 2030. Beräkningar visar på ett övergripande kapacitetsöverskott av förskoleplatser generellt i Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde under perioden. Redan beslutade avvecklingar kommer inom de närmsta åren ge lägre hyreskostnader för förvaltningen.

I dagsläget har de enskilt drivna förskolorna inte alltid full täckningsgrad i sina verksamheter utan har ett beräknat överskott på platser. Det är flera olika faktorer som påverkar framtida behov. Exempelvis kan förseningar i nybyggnadsprocesserna innebära att förskolor uppförs innan de nya bostäderna, som utgjort underlag för förskolorna, är färdigställda. Det kan leda till att stadsdelsnämndsområdena får ett oväntat överskott på platser. Även demografiska faktorer och trender som den ökade utflyttning från staden kan leda till att efterfrågan på förskoleplatser minskar.

Ett överskott av lokaler ska inte råda, samtidigt medför uppsägning av befintliga hyreskontrakt utmaningar avseende att återfå lokaler vid eventuellt framtida behov. Det är även kostsamt att avveckla lokaler då det påverkar verksamheten även utifrån andra perspektiv. Flera byggprojekt står still på grund av lågkonjunktur och detta medför också en osäkerhet kring när inflytt faktiskt sker i planerade bostäder. Eftersom barnantalet i sin helhet prognostiseras att minska under första planeringsperioden behöver det ske ett arbete kring vilken nybyggnation som behövs och en översyn av vilka lokaler i det övriga beståndet som kan sägas upp alternativt ställas om till annan verksamhet.

Då barnantalet minskar men den äldre befolkningen ökar så behöver förvaltningen se över om till exempel en förskolelokal kan omvandlas till träffpunkt för äldre. Denna typ av omställning gör att lokalen skulle finnas kvar som förskolelokal igen om barnantalet skulle öka.

Hagastaden

Hagastaden förväntas vara helt etablerad år 2032. I planeringen av förskolor ser förvaltningen till stadsdelsnämndsområdet som helhet och hur Hagastadens behov och utbud påverkas av befintligt förskolebestånd. Förskoleprognosen samt förvaltningens egna beräkningar visar på en minskning av barn i förskoleålder inom stadsdelsnämndsområdet. I detaljplanen för Östra

Hagastaden är en skola med idrottshall samt en förskola planerad i kvarter 14. Under 2024 meddelade dock utbildningsförvaltningen att det inte finns behov av den planerade skolan och att den nu stryks/skjuts på framtiden på grund av prognostiserat vikande elevantal fram till 2045.

Även prognoserna för antal förskolebarn visar på minskat behov vilket gör att även planeringen av förskolan är pausad. Prognoser är dock osäkra och kan ändras över tid. Förvaltningen följer därför befolkningsprognoserna och ser över behovet löpande. Behovet av idrottshall och idrottsytor är fortsatt stort och exploateringskontoret tillsammans med idrottsförvaltningen utreder nu hur kvarter 14 kan utvecklas med idrott, både permanent och tillfälligt.

Norra Djurgårdsstaden

Byggtakten i stadsutvecklingsområdet Norra Djurgårdsstaden har bromsat in något jämfört med vad som tidigare planerats. I projekt Gasklocka 3 och 4, med ett förväntat bostadstillskott om 320 lägenheter, beräknas en förskola om 72 platser att färdigställas under 2025 alternativt 2026. Förskolan kommer att uppföras och bedrivas i privat regi.

I kvarteret Ängsbotten uppförs cirka 520 nya bostäder, vilket beräknas innebära ett behov av cirka 80 förskoleplatser. Vidare uppförs nya bostäder både i kvarteret Hjorthagskransen och Elektriciteten där det sammanlagda behovet av platser också beräknas till cirka 80.

Förvaltningen undersöker och planerar för olika alternativ till nyproduktion. De pågående bostadsprojekten under perioden 2028-2031, bland annat i området Ropsten om cirka 600 lägenheter och vid Kolkajen om cirka 1 500 lägenheter beräknas innebära ett behov av motsvarande 440 platser. Hittills har det planerats för totalt cirka 160 nya förskoleplatser i Norra Djurgårdsstaden, men bedömningen är att behovet förväntas uppgå till ytterligare cirka 280 platser. I området planeras Kolkajen med fem avdelningar samt Tjarkajen med fyra avdelningar. Dessa kommer tidigast bli aktuella cirka år 2035.

Förvaltningen håller på att utreda möjligheten att inrymma en förskola om sex avdelningar i Hjorthagens gamla skola, kvarteret Hagelbössan 3.

Sabbatsbergsområdet

Sabbatsbergsområdet är uppdelat i fyra olika detaljplaner och närmast i planeringen ligger utvecklingen av fastigheten Silverskopan 3 (innefattar cirka 250 lägenheter). Det föräldrakooperativ som finns i fastigheten idag är fortsatt intresserade av att vara kvar och de har dialog med exploateringskontoret och fastighetsägaren om framtida förskola i kvarteret.

5.6.3 Planering av lokaler för år 2034-2045 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden. Med utgångspunkt av den planerade tillväxten och förväntad fortsatt utbyggnadstakt i staden så bedöms behoven av platser inom förskola och skola fortfarande finnas. Behoven kommer dock växla över tid. Initialt är det behov av platser för åldersgruppen 1-5 år som sedan övergår till skolåldern. Det motiverar än mer till att öka samverkan och samarbetet mellan förskola och skola. Framtida lokaler inom förskola och skola behöver samnyttjas mer effektivt för att kunna möta de växlande behoven över tid. Nämnden ser i dagsläget inte att det finns lokalbehov under den andra planperioden

som ännu inte omhändertagits.

Centralstationen

Genom en överdäckning av spårområdena mellan Kungsgatan och Klarabergsviadukten, Centralstationen och Vattugatan kan ny mark skapas som möjliggör för kontor, handel, bostäder och offentliga miljöer. Planeringen och eventuellt behov av verksamheter bevakas.

City

Enligt stadens Program för City är ambitionen att området bland annat utvecklas med fler bostäder. Bevakning pågår om nya detaljplaner innebär behov inom nämndens verksamheter.

Sabbatsbergsbyn

Inom Sabbatsbergsområdet finns planer på fler nya bostäder, men plan- och byggstart är ännu inte fastställd vilket är en osäkerhetsfaktor. Planeringen och eventuellt behov av verksamheter bevakas.

Södra Värtan och Loudden

Planering för förskoleplatser finns i båda områdena. Viss samverkan sker men bör utvecklas och förstärkas med utbildningsförvaltningen.

Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola

Vid eventuell nedläggning eller etablering av fristående förskolor meddelar utbildningsförvaltningen detta. Den fristående förskolan, Svea Torn på Jungfrugatan kommer att stänga sommaren 2025. Förskolan har tillstånd för 74 platser.

5.7 Övrig information

Ingen information att delge.

6 Övriga redovisningar

Ingen information att delge.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Jesper Ackinger, Stadsdelsdirektör	2025-04-09
Maria Härenstam, Avdelningschef	2025-04-09